(2)

REPETITIO DISPVTATIONIS DE LAMIIS SEV STRIGIBVS: IN qua plenè, solidè, & perspicuè, de arte earum, potestate, itemque pœna disceptatur,

AVTHORE THOMA ERASTO

LIBELLVS CVM ALIIS omnibus, tum maximè ad gubernacula Rerumpub. & Iudicia sedentibus, utilis ac necessarius.

BASILEÆ
Apud Petrum Pernam.

ORNATISSIMIS DOCTRINA ET VIRTUTE VIRIS D. D. D. HENRICO Petri, Lucæ Gebhardo, Balthasari Hanio, Reipub. Basiliensis Senatoribus prudentissimis, & Academiæ Patronis et Ephoris dignissimis, Dominis suis summa observantia colendis.

NUNI iam sunt exacti septẽ, Senatores gravissimi, Scholarchæ prudentissimi & clarissimi, cum vir quidam doctissimus, & pietate singulari ornatissimus quæstionem mihi movit de strigum pœnis. Accidit non multò post, cum à nonnullis excitatus adversus absurda, profana, & prorsus pernicioſa Paracelsi

dogmata diſputare cœpiſſem, ut in prima diſputationum parte, de Lamiarum quoque arte & viribus diſſerendum mihi eſſet. Huic diſceptationi cum ſummi quidam Theologi me hortarentur, ut, quę de earundem pœnis antè cõſcripſeram, (viderant enim prius ac probaverant) adiungerem, non gravatè morem geſsi. Feci eò libentius, quòd mihi videbar cauſam propoſitam illis argumentis probaviſſe, quæ refellere conari nemo auſurus eſſet. Sunt enim ex ſacris literis petita, non in animo meo nata. Verùm opinio me fefellit. Inventus enim eſt vir doctus, qui miſeratione infeliciũ muliercularum permotus, pio magis, ut arbitror, quàm recto ſtudio earum defenſionem ſuſcepit. Nec me inſcio fecit, ſed ante annos aliquot

de

de consilio suo certiorem me reddidit. Ego vicissim ei respondi, non modò non ingratum mihi hoc fore, sed iucundissimum. Quinetiam obtestatus sum, ut, si errare nos videret, audacter nos confutaret. Equidem non de cassa aut vitiosa nuce, sed de hominũ, pro quibus Christus mortem subire acerbissimam dignatus est, salute agitur: ac proinde non sceleratus solum, verum etiam immaniter impius iustè censeri possem, si crudelem & falsam opinionem humaniori & veriori sententiæ anteponerem. Mori certè malim quovis mortis genere, quàm sciens & prudens, in re tanti momenti errare: præsertim cum error in talibus non sit simplex lapsus, sed periculosus & cum pernicie aliquorum coniunctus. Quam-

obrem ſeriò eundem rogavi, ut publicæ hominum ſalutis cauſa argumenta ſua, quibus meam ſententiã refelli poſſe arbitraretur, vel privatim communicaret, vel publicè omnibus expendẽda proponeret, me, ſi rectiora docuiſſet, publice quoq; gratias libenter acturum eſſe, ſive privatim ſive publicè erudiviſſet. Res eſt in annos aliquot dilata, & cum nihil ſperarem amplius, tandẽ circa principium huius anni tanto ante intentata confutatio prodijt. Ego eam cum avidè perlegiſſem, & meliora me viſurũ fruſtra expecta viſſem, mirum eſt, quàm fuerim demiratus. Nihil enim prorſus, quod quidem momenti alicuius eſſet, deprehendi, quod non antea ſolidè à me confutatum fuiſſet. Itaq; ſic mecum ratiocinari cœpi: Si vir tantus,

tus,& in hac ipſa quæſtione tam exercitatus tot iam annis nihil excogitare potuit, quo vel tua infirmaret, vel ſua corroboraret, ſatis manifeſtum eſt, quanta cauſæ,quã defendis, bonitas ſit. Quod ut alĳ quoque perſpicere valeant,placuit totam illam diſputationem repetere, & ad obiecta omnia plenius & clarius reſpondere,ne porrò aliquis temerè de hoc negotio dubitet, aut ſententiam noſtram velut ſacris literis non conſentaneam damnet. Si certiora quis ex eiſdem proferet, (His enim ſolis pugnaturum me affirmavi aliàs, & nunc etiam affirmo: cum quid ius Romanum hîc ſtatuat neſciam) non me tantùm immortali beneficio obſtrictum reddet,

sed & Deo rem gratã faciet, ac Reipub. utiliſsimam & neceſſariam operam navabit. Vobis autem viri dignitate & virtute præſtantiſsimi, hanc operam nuncupare libuit, nõ unam ob cauſam. Primum enim nullis aliis rectius dedicari poterit illiuſmodi quæſtionis explicatio, quàm illis, qui in Reipub. rectione verſantur, & iudicijs ſubinde præſident. Quis enim ambigat, quin harum rerum cognitio ad tales maxime ſpectet? Deinde cum ea ſit doctrina & experientia veſtra, ut vos potiſsimum dignos aptosque cenſuerit nobiliſsimæ urbis ampliſsimus Senatus, qui Academiam veſtris conſilijs gubernetis, conſervetis & amplificetis, dubitare nullus poteſt, quin rectiſsimè de talibus controverſijs iudicaturi ſitis. Accedit huc, quòd accepti à vobis ante annos

annos plures triginta beneficij memor: qualemcunque grati animi testificationem vobis debeo. Maximè verò deuinctum me vobis reddidit D. Iohan. Iacobus Grynæus, Theologiæ Doctor, affinis charissimus, dum sæpè apud me nõ solum laudes & virtutes vestras prædicavit, verum etiam vestram beneficentiam erga se ad cœlos usq; extulit. Hunc ego cum non minus me ipso diligam, non possum non vehementer amare & colere, quibus ipsum charum esse intelligo. Dominus noster Iesus Christus æterni Dei Patris æternus Filius ὁμοούσιος Sancto suo spiritu vos regat, ac Reipub. & Scholæ incolumes diutissimè conservet. Amen.

Heidelbrgæ Cal. April. Anno

M. D. LXXVIII.

Thomas Erastus.

DE VENEFICIO ET VENEFICIS, SCRIPTVræ diuinę, & quorundam Patrum teſtimonia.

GAL. 5. *Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt hæc, adulterium, ſcortatio, etc. Veneficium, φαρμακεία &c. de quibus prædico vobis quemadmodum & prædixi, quòd qui talia agunt, regni Dei hæredes non erunt. De pœna æterna Magorum et Veneficarum non reſipiſcentium, quid nobis ſtatuendum ſit, hinc colligere promptum eſt.*

Exod. 22. Maleficam non ſines viuere. Deut 18. Non inuenietur in te, qui tranſire faciat filium ſuum aut filiam ſuam per ignem, diuinans diuinationes, præſtigiator & augur, neque maleficus: neq; incantator, neque interrogans Pythonem, neque magus, neque quærens à mortuis.

Abomina-

Abominatio enim Iehouæ est, quicunque facit hæc, & propter abominationes istas Iehoua Deus tuus eijcit illas à facie tua. Ier. 27. Negat Propheta audiendos esse Pseudoprophetas, diuinos, augures, maleficos. 1. Sam. 28. Saul boni principis officiũ fecit, sublatus è terra Pythonissis et Magis

2. Reg. 1. Ahasiæ regi vicio datur, quòd Baal Zebub Idolum Ecronitarum, de valetudine sua sibi consulendum duxit: ac tũ periere centum viri, cum suis ducibus, qui missi erant ad comprehẽdendum Heliam Prophetam, eô quod is impium Regis institutum improbasset, & quidem secundum legem. Deut. 18. Quid igitur de ijs dicemus, qui cum aduersa valetudine correpti pœnas dant peccatorum suorum, non verentur Magos & Lamias consulere?

D. Iohannes Chrysost.

Si quis Medicus est, potionemq; dat, accipienda est, nec curiosè inquirendũ qualis ea sit, sed habenda uti sanitati conducens: sin veneficus est, magus, incantator, non

modo non inquirendum qualis ſit, ſed etiã vox fugienda, utpote letifera. De Fato, Serm. 7.

D. Auguſtinus.

Porrò aduerſus Magicas artes, de quibus quoſdam nimis infelices & nimis impios etiam gloriari libet in nomine Dæmonum, ipſam publicam lucem teſtem citabo. Cur enim tam grauiter iſta plectuntur ſeueritate legum, ſi opera ſunt numinũ colendorum? An fortè iſtas Leges Chriſtiani inſtituerunt, quibus artes Magicæ puniuntur, ſecundum quem alium ſenſum, niſi quòd hæc maleficia generi humano pernitioſa eſſe non dubium eſt? Ait Poeta clariſſimus:

Teſtor chara deos, & te germana, tuumque
Dulce caput, magicas invitã accingier artes.

Illud etiam quod alio loco de his artibus dicit idem Poeta:

Atque fatas aliò vidi traducere meſſes.

Eò

Eò quòd hac peſtifera ſceleratáq; doctrina, fructus alieni in alias terras transferri perhibentur, nonne in Duodecim tabulis, id eſt, Romanorũ antiquiſsimis Legibus, Cicero commemorat eſſe conſcriptum, & ei qui hoc fecerit, ſupplicium conſtitutum? Poſtremò ipſe Apuleius nunquam apud Iudices Chriſtianos de Magicis artibus fuit accuſatus? Quas utique ſibi obiectas, ſi diuinas & pias eſſe nouerat, & diuinarum poteſtatum operibus congruas: non ſolum eas confiteri debuit, ſed etiam profiteri, Leges culpans potius, quibus hæc prohiberentur, & damnanda putarentur, quæ haberi miranda & veneranda oporteret. Ita enim vel ſententiam ſuam perſuaderet Iudicibus, vel ſi illi ſecundum iniquas leges ſaperent, eumq; talia prædicantem atq; laudantem morte mulctarent, digna animæ illius Dæmones dona penderent, pro quorum diuinis operibus prædicandis,

humanam vitam sibi adimi non timeret. Paulò post addit Augustinus. Huius autem philosophi Platonici copiosissima & disertissima extat oratio, qua crimen Artium Magicarum à se alienum esse defendit: seq; aliter non vult innocentem videri, nisi ea negando, quæ non possunt ab innocente committi. At omnia miracula Magorum, quos rectè sentit esse damnandos, doctrinis fiunt & operibus Dæmonum: quos videat cur censeat esse honorandos, necessarios eos asserens perferendis ad Deos nostris precibus: quorum debemus opera deuitare, si ad Deum verum preces nostras volumus peruenire. De Ciuitate Dei, lib. 8. C. 19.

Imperatorem Christianorum, Constantini, Constantij & Theodosij. item Ethnicorum, Diocletiani, Maximiani, Antonini, Iuliani, cõstitutiones aduersus Magos, Aruspices, Ariolos, & alios Maleficos, petere licebit è Codicis lib. 9. Tit. 18.

DISPVTATIO DE LAMIIS, SEV STRIGIBVS, IN QVA

de earum viribus perſpicuè diſputatur à Thoma Eraſto:

VR. Quæ ſuperiorib. annis de lamijs ſeu ſtrigibus inter nos diſceptata fuerant, ea ſic putabam argumentis firmata, ut contradictioni locus relictus non eſſet. Scio enim te de rebus tantis non feſtinanter pronunciare, ſed re tota diligenter verſata & excuſſa demum ſententiam dicere. Secus rem habere nunc me ipſa res docet. Etenim cum heri forte fortuna in in bibliopolio librū de Lamijs cōſpexiſſem, eoque emto heluonis inſtar auidiſſimè devoraviſſem, argumenta tua in eo non ſine admiratione confutata animaduerti. Mox igitur ad te accurri, ut certiorem huius te rei primus

facerem. E R. At ego iam non vidi ſolum, verum etiam accuratè perlegi & examinaui. Meminiſti, puto, authorem libri, hoc ipſum, quod nunc feciſſe eum vides, ſtatim poſt editam noſtram diſputationem, nobis indicaviſſe: nosque viciſſim rogaſſe, ut, ſi meliora, & certiora noſtris haberet, liberè bona pace noſtra, publicæ utilitatis veritatisq; cauſa proferret. F V R. In memoriam ſimul revocaſti etiam literas, quas ad virum pietate & doctrina ornatiſſimum ſcriptas legi: in quibus ſcribit tantum abeſſe, ut in ſummo librorum ſuorum capite abs ſe tu diſſentias, ut ferè nemo adhuc ſententiam ſuam ſolidius & doctius & præmuniviſſe & confirmaviſſe videatur. Dum enim Striges illas puniendas concludas pag. 214. verſu 23. quæ ſcientes volentesque (nullo delirio, inſania, aut læſæ phantaſiæ morbo correptæ, nec à Dæmonibus obſeſſæ) Deum eiusque cultum abnegent, ac Diabolo ſeſe dedant, ſecum te ſentire: qui tales Magorum nomine tum in præfat. tum libr. 2. cap. 2. com-

comprehenderit. Putavi, cum hæc legerem nullam porrò quæſtionem fore, an ſtriges iuſtè interfici poſſent? ſed hoc ſolum quæſitum iri, an ſtriges noſtræ ſub Magis contineantur? & an cum Dæmone deſerto Deo fœdus contrahant? E R. Rectè iudicas. Non enim aliud nunc agit vir ille doctiſſimus, & laudatiſſimus, quàm ut in imagine fieri duntaxat omnia oſtendat. F V R. Equidem multa adfert, quæ & verſimilia ſunt, & magnum in probando pondus habere videntur, argumenta tua propoſitum non ſatis demonſtrauiſſe. E R. Quid verò ais? An vel vnicum ex noſtris argumentis infirmatum aut cõfutatum putas? Falleris, ſi quid horum opinaris, toto cœlo. Si relegere noſtra & conferre cum illis libet, verum me dicere affirmabis ſine omni hęſitatione. Quin imò narrabat nuper nobis amicus, ſtudioſos quoſdam iuris contuliſſe, atque idem iudicaviſſe. Minus multò dubitabunt Theologi. Nam ſanctis ſcripturis, non Iureconſ. placitis, quæ nunq̃ didi-

quam dicimus,rem confecimus:nec aliis argumentis impugnare quiſquam noſtra debet. F V R. Hoc author ſtrenuè facit,dum argumenta tua imbellia & mutila eſſe probat, teque Dei mentem non rectè intelligere oſtendit. ER. Conatus eſt facere: quid perfecerit, tũ intelliges,cum inter ſe amborum rationes contuleris. F V R. Si moleſtum non eſt,plenius mihi,quæſo te, concertationem hanc explica. E R. Non eſt neceſſe.Dicta namque ſunt vel omnia, vel ſatis multa, ut nihil deſideraturus ſis: ſi modò attentè relegere velis. F V R. Cupio tamen quædam apertius exponi, quæ vel non attigiſti, vel concisè nimis propoſuiſti. E R. Quãdo ita vis,age interroga. F V R. Primùm uelim te ſagas vel definitione vel deſcriptione breui comprehendere.

Capita præſentis diſputationis.

Deinde quomodo & quibus rebus à ſceleratis magis diſtinguantur,docere. Poſt hæc cur mortis ſupplicio affici rectè poſſint,audire iterum aueo. Deniq; argumenta, quæ tibi obiecturus ſum, diſſolui mihi opto. Et ne qua in parte

me

me ipſum fallam,ante omnia nomina, quibus vſuri ſumus,diſtingui cupio. Etenim ſagæ,de quib.agimus apud Grę- cos & Latinos variè nominari vidētur. Quippe φαρμακίδες & φαρμακεύτριαι à nomine φαρμακείας(quo nomine ars earum exprimitur) Græcis : Magæ, Lamiæ,Sagæ,Striges,Veneficæ,Incantatrices,Maleficæ,Latinis promiſcuè & confuſè vocantur. Quàm porro ſit incertus horum nominum uſus apud Authores,& quàm ſæpè confundantur,nimis ſcio.Nam & res diuerſas eodem eſferunt, & eaſdem pluribus aut omnib. eloquuntur,ut vix aliquando appareat, quid ſtatuere oporteat. E R. Rectè mones. Vix enim res ulla una tot & tā diſcrepantibus nominibus appellata eſt:cuius facti cauſam nobis patefaciet eorum diſtinctio. Ergo ſcire oportet initio,μαγείαν,μαγγαγείαν, γοητείαν,φαρμακείαν,apud Grecos ſępè certas ſignificare vel artes vel modos operandi : ſæpius inter ſe omnia ſic confundi , ut unumquodq; omnes ſignificet aut plures:ſæpiſſimè pro præſtigijs,impoſtura,

Nomina Sagarum multa & varia ſunt.

dolo,fraude,calliditate, deceptione, omnia poni.Neque enim veteres(de doctis loquor) adeo rudes & vecordes fuerunt,ut non viderent, Magorum & similium pollicitationes maxima ex parte falsas,& nil aliud esse, quàm fucos & præstigia anilesque fabulas. Eadem propè est Latinorum conditio, siue à Græcis mutuati fuerint, sive ipsi invenerint. Non enim eandem rem distinctè semper significant, Magus, Vates, Incantator, Præstigiator, Veneficus, Maleficus, sed & frequenter vnum pro alio ponitur, & frequentissimè pro impostoribus omnia sumuntur.

Cur striges vocatæ sint pharmaceutriæ.

FVR. Cur putas φαρμακεύτριας appellatas? ER. Nomen φάρμακον (unde φαρμακεία, φαρμακεύτρια, φαρμακὶς, derivantur) in bonam & in malam partem à Græcis accipitur, quomodo etiam Latinis medicamenti & veneni nominibus usi sunt. Sed quia hîc de bonis & salutaribus pharmacis, quibus Medici instructi adversus morbos pugnant non disputamus, hac nominatione relicta, de altera viden-

dendum erit. Reperimus igitur apud authores idoneos ſupra dictorum nominum, quoties in malam partem ſumuntur, notionem tripertitam eſſe. Etenim aliquando lethale venenum, non rarò philtrum, hoc eſt, amatorium medicamentum ſignificāt: quod duplex etiam eſt. Nam alia ex his intra corpus ſumuntur, quæ ferè venena ſunt, aut certè venenata & maligna: alia in verbis, characteribus, imaginibus, cæremonijs, actionibus, certarum rerum infoſſionibus, & ſimilibus magis conſiſtunt. Quæ tum his tum illis occupabantur, φαρμακεύτριαι & φαρμακίδες nominabantur: vt vel ex uno ſecundo Eidyllio Theocriti, quod φαρμακεύτρια inſcribitur, & eiuſdem ſcholijs ab unoquovis intelligi poteſt. Tertia ſignificatio τῆς φαρμακείας paulò generalior eſt, ac pro omni incantatione ponitur, quocunque ea modo, aut quibus inſtrumentis obeatur, cuiuſcunque tandem finis gratia exerceatur: niſi fortè Necromantium, & alias Divinationum ſpecies

Philtri duo ſunt genera.

non cõprehendat. Inter hanc & ſecundam ſignificationem hæc propè ſola eſt differentia, quod in amoris veneficio tantùm amoris conciliandi cauſa omnia fiant, ſiue carmine ſiue rebus alijs quibuſlibet peragatur. In tertia omnia & eadem aliquando uſurpãtur, ſed fines ſunt alij atque alij. Quanquam & amorum incantamẽta (de illis loquor, quæ non bibuntur, & corporibus non admouentur) ob id aliquando adhiberentur, ut amaſius, ſi redire nollet, necaretur. Quo fit, ut pertenuè ſit inter utrunque ſignificatũ diſcrimen: & quod de ſecundis dicitur, de tertijs etiam rectè dici poſſit. FVR. Teſtibusné idoneis probare hęc potes? ER. Poſſum. Plato in lib. 11. de Legibus hæc habet.

Plato duo facit genera malorũ pharmacorum.

διτταὶ γὰρ δὴ φαρμακείαι κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων ἔσαι γένη, διὰ σχέσιν τὴν διάῤῥησιν. ἣν μὲν γὰρ ταυτῶ διαῤῥήδλω εἰπόμεν, σώματι σώματα κακυργοῦσα ἔστι κατὰ φύσιν: ἄλλη ἢ μαγγανείαις τισὶ καὶ ἐπῳδαῖς καὶ καταδέσεσι λεγομέναις, πείθῃ. τὰς μὲν δὴ βλάπτειν αὐτοὺς ὡς δυνάσθαι τὸ τοιοῦτον τὰς δ' ὡς πάνυ μᾶλλον, ἐκ τούτων δυναμένων

μένων γοητεύειν, βλάπτονται. Pauló post duplicem quoq; legem ob id sanciendum monens, ait: διαλάβοντας δε διχῇ τὸν τῆς φαρμακείας περὶ νόμον, ὁποτέρως αὖ τὶς ἐπιχειρεῖ φαρμάττειν. Postea lege posita de illis, qui pharmaco exhibito nocent, alteram ponit de incantationib. his verbis. Εὰν δὲ καταδέσεσιν, ἢ ἐπαγωγαῖς, ἢ ἐπωδαῖς, ἢ τῶν τοιούτων φαρμακειῶν, ὡντινωνοῦν δόξῃ ὅμοιος εἶναι βλάπτοντι, ἐὰν μὲν μάντις ὢν, ἤτερα τοσκόπος τεθνάτο: ἐὰν δ' ἄνευ μαντικῆς ὢν τῆς φαρμακείας ὄφλῃ, ταυτὸν καὶ τούτῳ γιγνέσθω. Manifestissimè demonstrat hic Plato, veteres prisco illo seculo φαρμακείαν vocasse non tantùm veneficia, sed quamuis incãtationis speciem, qua nocere aliquis homini, iumento, frugib. conaretur (utrum enim per eum modum noceri posset, ipse quoque Plato dubitauit.) Etenim ne de solis ligaturis, illicio, & carminibus (paulò antè etiam imaginum cerearum in triuio aut sub limine defossarum meminerat) loqui videretur, addit generalem istam clausulam, vel quocunque alio incantamento. Alterum quoque hoc obiter

notandum hic eſt, quod verbis μαγεύω, γοητεύω, φαρμάττω, φαρμακεύω, pro eadem re ſignificanda utitur. Sic & φάρμακεία, μαγγανεία, μαγγάνευμα, ἐπαγωγὴ, καταδεσμὸς, ἐπῳδὴ idem in hoc loco ſignificant. FVR. Num & alios habes inſuper teſtes? ER. Ariſtoteles quoque nomine φαρμακείας ſic eſt uſus libro ſexto de hiſt. animal. cap. 18. & libro nono cap. 17. Inpriore de Hippomane loquens, ait: καὶ ζητοῦσι τοῦτο μάλιστα πάντων, οἱ ωδὶ τῆς φαρμακείας. Et expetunt hoc maximè omnium Magi vel incantatores. In poſteriore de ave loquens ſcribit, καὶ λέγεται φαρμακεία εἶναι, διὰ τὸ πολυίδριος εἶναι. Et fertur ei avi vis magica ineſſe. Hinc ſagæ apud Ariſtotelem lib. 6. de hiſt. animal. cap. 22. φαρμακίδες vocantur, cum ſic ſcribit. διὸ καὶ αἱ φαρμακίδες ζηλοῦσιν ἐκ συλλέγεσιν. Apud Ariſtophanem multò Ariſtotele antiquiorem legimus, φαρμακίδες θεσσαλαὶ. Fuiſſe autem Theſſalicas foeminas Incantatrices ſeu Magas certum eſt. Pindari

Ariſtot. nomine φαρμακείας vtitur per incantamẽto.

Ariſtophanes.

dari quoque interpres ſcribit, mulieres, quas φαρμακίδας vocat, avem ἴυγγα rotæ alligare, & carmina quædam accinere, ut amaſios revocent abſentes. *Pindari interpres.*

Verbum porrò φαρμακεύειν frequentiſſimè ab authoribus pòni pro incantare, præſtigias & impoſturas exercere, ne admonitione quidem eget. Illud duntaxat àdijciam, cap. 18. Apocalypſ. φαρμακείαν poni pro ſuperſtitione vel impoſtura, cum ſic ſcribitur. ὅτι ἐν φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη. Quis verò neſcit, Romanenſes non veris venenis, ſed ſuperſtitionibus & impoſturis dementaviſſe gentes? Ab initio quoque monui, nomina omnia Græcorum, quibus ſpecies quaslibes Incantationis aut Magiæ exprimunt, crebro ab authoribus pro præſtigijs, idolis, impoſturis &c. poni: quod inania, futilia, falſa, inepta, fallacia, iudicarent omnia ferè, quæ à talibus tentantur aut fiunt. FVR. Cur φαρμακίδες appellarint intelligo: nunc *φαρμακεύειν ſignificat incantare.*

Cur ſtriges vocentur Magæ.

cur Magas vocarint,indicato. E R. Minimè obſcura eſt huius nominationis cauſa. Nam ex iam dictis conſtat, adeò latè patere nomen hoc, ut etiam Diuinatores paſſim Magi vocẽtur. Vt ſummatim dicam, accipitur Magi nomen ſemper ferè pro homine infami & inteſtabili. Etenim de ſolis Magis, qui venerunt Chriſtum adoratum, quid dicam non habeo, boni fuerint an mali. ſunt enim qui illud affirment, ac ſunt non pauci,qui deteſtabilem Magiam exercuiſſe,verùm in ea non perſtitiſſe aſſeuerent.Docui euidenter ſatis, ut arbitror,in Antiparacelſ. diſputat. Magiam licitam nullam inueniri. Nam quæ θεϱγία nominatur, & Angelos vel bonos vel malos etiam vtilitatis, non dãni maliue cauſa,evocat,absque cõmercio cacodæmonis non exercetur. Nec Perſarũ Magi,quos aliqui Philoſophos aut ſapientes appellant, non fuerunt Dæmonum cultores, & mirabilium, quæ naturæ vires excedunt, effectores. Qua enim re alia fuiſſent commendabiliores alijs, ſi non & plura alijs ſcire, & mira-

Magi Perſarum fuerãt Dæmonum cultores.

& miracula edere posse visi fuissent? Sacerdotes habuerunt aliæ quoq; gentes: qui si nihil amplius fuissent, in admirationem tantā nūquam venissent. sacræ quoque literæ satis docent, Aegyptiorum, Persarum, Medorum, Chaldæorum Magos, non tantùm sacerdotes, verumetiam Divinatores, & miraculorum ostentatores fuisse. Pro Magis ergo semper & vbique habiti sunt, qui vel scire vel facere posse visi sunt, quæ à naturalib. causis effici nequeūt: quia videlicet maiora & admirabiliora sunt, quàm ut modo naturali fieri queant. At quę nec in notas, nec ad occultas naturę vires referri possunt, à naturalibus causis effecta non sunt. Quare potentioris causæ beneficio perficiuntur. Cæterùm naturæ potestates superant solus Deus, angeliq́ue boni ac mali. Horum ergo virtuti iuncta talia sunt attribuenda. Quod porrò Magi, neque Dei neque bonorum Angelorū auxilio nitantur in suis actionibus, vel ex eo liqueat, quòd, quæ tentant, ordini à Deo præscripto prorsus repugnant.

Pro Magis qui habeantur et habiti sint olim

Magi Dæmonis opera vtuntur

Requiritur igitur Cacodæmonum miniſterio eos uti. Sed nec Dæmones cuivis aſſiſtunt, ſed illis ſerviunt, quibus vi pactionis manifeſtæ aut occultæ ſe obligaverunt. Non enim quibuſvis ea verba pronunciantibus, aut res eaſdem uſurpantibus æquè adſunt. Requiritur enim certus homo, locus, tempus, agendi modus, certi characteres, figuræ &c. Ex quo perſpicitur, nec actionum nec verborum hanc eſſe poteſtatem. Si enim eſſet in ipſis verbis vel actionibus inſita, quiſquis ea, & quocunque modo, loco & tempore pronunciaret, voti compos fieret. Et quid hic eſt opus verbis, cum conſtet Dæmones ſolis illis adeſſe, qui ipſis quovis modo ſunt per pactum obſtricti? Sequitur hinc ulterius, præſtigias & figmenta ferè eſſe, quæ facere imperitis ſupra naturæ vires videntur. Etenim quæ naturæ facultates excedunt, nec authorem habent Deum, videntur ſolum eſſe, verè autem non ſunt, quod eſſe putantur. F V R. Nunquid igitur non verè ſpectra ſunt, quæ

Vtrum veri aliquid faciãt Magi.

quæ ab iſtis aliquando evocantur? Mulier certè in Endor umbram ſeu ſpectrum Samuelẽ mentiens Sauli in conſpectum adduxit. Quod & ſi non fuit ipſe Samuel, tamen non prorſus nihil fuit. Quomodo enim loqueretur, quod prorſus nihil eſt? E R. Non dico eos prorſus nihil facere, ſed non eſſe, quæ videntur. Spectrum illud non erat omnino nihil, ſed non erat Samuel: ſed latebat ſub ea umbra Diabolus. Non inficias eo interim, Dæmonem aliquando veri aliquid oſtendere, quoties vel ex iuſſu Dei, vel per naturales cauſas operatur. Satis eſt in præſentia oſtendiſſe, Magum vocari, quiſquis auxilio Dæmonum apertè aut occultè ſcire, aut facere ſe poſſe profitetur, quæ naturalibus viribus perfici non poſſunt. Quod porrò Sagæ exiſtiment ſe beneficio Diaboli admirabilia agere, & ex pactione talia ab ipſo poſtulent, certiſſimum eſt. Quare certum illud etiam eſt, Magas eas rectè nominari.

Sagæ inter Magos cõputari debent.

FVR. Plures ne ponis ſceleſtæ Magiæ ſpecies? ER. Huius diſquiſitio huc non pertinet. Quare duobus verbis hinc me expediam. Partiuntur alij in plures, alij in pauciores partes. Nos alibi, ut ſcis, in Diuinatricem & Operatricem diſcreuimus. Etſi enim plerique omnes Magi, utriuſque partis notitiã ſibi arrogent, vacant tamen alij huic magis, alij parti alteri. Et cum Sagæ nõ admodum in diuinando, ſed in agendo magis occupẽtur, inter operatores Magos potius collocamus: nec tamen ex alterorum conſortio prorſus excludimus. Operatricis porrò Magiæ differẽtiæ ſeu ſpecies ferè petuntur ab inſtrumentis, ac modis agendi. Sed hic etiã confuſio tanta eſt, ut certi & perpetui nihil ſtatui poſſit. Nec aliqua nos cogit neceſſitas hoc tempore in hanc rem ſu perſtitiosè inquirere. FVR. Nihil requiro hic amplius: ſed illud potius audire cupio, quam ob cauſam Lamias voces? ER. Lamiæ vocantur propter ſimilitudinem aliquam, quæ ipſis eſt cum Lamijs antiquorum. Horum enim

Magiæ interſtabilis ſpecies.

Cur Sagæ vocentur Lamiæ.

enim Lamiæ ſpectra & phantaſmata erant,in formoſarum mulierum ſpecie cum inſigni ſplendore apparentia, quæ ſeſe amore iuvenũ captas mentiebãtur, & cũ ipſis converſabãtur, dum eos perderent atq; devorarẽt.Empuſas & Marmolycias à veteribus nũcupatas ſcribit unà cũ Philoſtrato Cælius Rhodiginus. Tale ſpectrũ ſub Maximil. 1. Imp. propè Auguſtam circa annum Domini 1503. apparuit in forma Margarethæ à Roth, Abbatiſſæ Etesſtettenſis, quod non tãtum videri & palpari, verùm etiam loqui ſignificantiſſimè potuit. Quoniam ergò Sagæ noſtræ non quidem ſpectra ſunt,ſed cum ſpectris convivantur, colludunt,negociantur,libidinem exercẽt, ac infantum nonnunquam ſuccos expetunt, Lamiæ ſunt vocatæ. FVR. Vnde ſtrigum appellatio? ER. Striges nominantur ſimili de cauſa, ab ave huius nominis:quæ veteribus credita fuit noctu infantium labris ubera immulgere.Ouid.infantes abſque cuſtodia relictos ſolos à ſtrigibus è cunis rapi,ſanguinemque eorum exſorbere putat.

Spectrum Auguſtanũ

Cur ſtriges vocentur.

Quia igitur & Sagæ creduntur infantum ſanguinem, pinguedinem, & ſaniẽ appetere, ut eis ad res ſuas peragendas utantur, ſtriges ſunt vocitatę. FVR.

Cur Veneficæ. Cur Veneficæ dicuntur, cum venenis aut venenatis rebus rarò (ne nunquam dicam) noceant? ER. Eodem modo Venefica Latinis, quomodo Græcis φαρμακεύτριαι ſeu φαρμακίδες ſunt nuncupatæ. Sicut enim pharmacum ita etiam venenum bonum pariter & malum eſſe poteſt. Accedit, quod quæ exhibent, tametſi per ſe venena mala non ſint, venena tamen eſſe putant: & tamquam venena eſſent, propinant. Maleficæ ob id meritò cenſentur & nominantur, quia rarò aliquid iuuandi & commodandi gratia faciunt. Quippe omnia earum ſtudia, conatus, cogitationes, huc ferè diriguntur, ut noceant, non ut proſint, Cuius enim impulſu faciunt omnia, mendax & homicida ab initio fuit. Quocirca mirum non eſt, ſi pro ingenio ſuo diſcipulos ſuos inſtituat.

FVR.

FVR. Reſtat, ut, cur Incantatrices ab omnibus penè vocentur, dicas. *Cur Incantatrices.*

ER. Incantare Latinis idem notat, quod Græcis ἐπᾴδειν, nempe accinere, ſeu admurmurare. Solent enim qui hoc maleficij genere utuntur, verba quædam concepta, quæ carmina vocant ſcriptores, muſſitare: quorum viribus magna & admirabilia ſe efficere poſſe putant & dicunt. Hic modus Veneficij ἐπῳδὴ Græcis, Incantatio Latinis vocatus, prorſus eſt vetuſtiſſimus: cum antiquiſſimi Græcorum eius meminerint. Author libro de Morbo ſacro, qui ſub Hippocratis nomine legitur, ſua ætate exiſtitiſſe palàm oſtendit, ac vocantur ab eo μάγοι, ἀγύρται, ἀλαζόνες. Eiſdem honoribus eos dignatur Plato, qui ſecundo libro de Republica ſimiliter nominat ἀγύρτας καὶ μάντεις. Perpauci verò ſic deſipuiſſe videntur, ut virtute in nominibus aut carminibus inſita putarent effici, quæ ſe poſſe facere gloriabantur, ſed à Dijs hanc ſibi facultatem conceſſam af-

affirmabant:quod verba Platonis clarè probant. πείθουσιν ὡς ἔστι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν πορευομένη, θυσίαις καὶ ἐπῳδαῖς εἴτε τι ἀδικημάτων γέγονεν αὐτῶν ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν: καὶ ἐὰν τὶ ἐχθρὸν τιμῦναι ἐθέλῃ μετὰ σμικρῶν δαπανῶν, ὁμοίως δίκαιον ἀδίκῳ. Κλαπῇ, ἐπαγωγαῖς τισὶ καὶ καταδέσμοις τοὺς θεοὺς, ὥς φασι, πειθόντες σφίσιν ὑπηρέτας. Perſuadent, inquit civitibus, penes ſe eſſe poteſtatẽ à Dijs profectam, qua ſacrificijs & carminibus quibuſdam iniuſtè ab ipſis aut maioribus eorum facta expiandi cum voluptate ac diebus feſtis : & inimico, ſiquidem ulciſci velint, iuſto pariter & iniuſto, minimo ſumtu nocendi. Quippe illecebris & ligaturis quibuſdã Dijs ſe perſuadere poſſe,ut eos habeant obſequentes. Conſentanea his author libri de morbo ſacro ſcripſit.Xenophon quoque lib.2.de dict. & fact. Socratis,iã, qua ratione amici comparandi ſint, diſputat,ſic ait:εἶναι μὲν λυπηρὰς φασὶν ἡδονὰς, ἃς οἱ ἡδυσάμενοι ἐπάδοντες, οὓς αὖ βούλονται φίλους ἑαυτοῖς ποιοῦνται. Hìc eſt ille Sirenũ cantus, eodem teſte, quo præternavigan-

Sirenum cantus.

gantes retinere & vincere fabulati ſunt Poetæ. Hinc ἐπῳδὸς vocatur mulier apud Suidam ἡ ἐπᾴδουσα τοῖς νοσοῦσι παισὶ: hoc eſt, quæ carmen pueris faſcinatis aut incantatis accinendo medebatur. Huc pertinēt omnes, qui verbis aut carminibus vel ſolis vel alijs rebus inſuper adhibitis, ſanguinem ſiſtere, vulnera curare, morbos quoſlibet pellere ſatagūt. Accenſendi & illi, qui in colligēdis herbis, aut præparandis pharmacis verba admurmurant, vt ſalubriora efficiant. ſunt enim ἐπῳδαὶ ſive carmina duplicia, quarū alijs ad nocendum, alijs ad iuvandum utebantur: cuius rei in Cod. quoque de Malefic. & Mathem. mentio habetur. Frequentior tamen fuit illa prior nocendi ſpecies. Circes, Medeæ, Theſſalicarum Veneficarum, Sirenum, aliarum talium nuſquam non meminerunt Poetæ. Cui non eſt Horat. Canidia nota? Ad eandem hāc claſſem ablegandi ſunt Exorciſtæ, qui conceptis verbis ſeu adiurationibus, & characteribus opinantur ſe Diabolos in circum includere, in annulos, in res alias, qui

Incantationes uſitatæ quæ ſint.

denique ſe eos cogere talibus & quò volunt evocare arbitrantur. Ex prædictis patet, duo eſſe Incantatorum ſeu Incantatricum, ἐπῳδῶν genera. Alij enim manifeſta pactione cum Dæmonibus inita, ſuas incantationes inſtituunt. Alij neſcientes verba ſeu carmina illa ex pacto cum Diabolo facto valere, ea ſic recitant, ac ſi in ipſis verbis aut characteribus vis illa tanta ineſſet. Qui, (etſi magna eſt inſcitia & ſoliditas) tamen excuſabiles aliquo modo videri poſſint, ſi malitia deſit. Vtrique lædere ſtudent, magis tamen illis hoc eſt propoſitum qui fœdus & ſocietatem apertè cum damnatis illis ſpiritibus contrahunt. Quòd ſi aliquando ſtudeant prodeſſe, plerunq; tamen vel hominibus, vel brutis, vel agris &c. damnũ inferre cupiunt. Alteri, licet ipſi quoq; ſæpè malè facere tentent, ſæpius tamen aut iuvare, aut voluptatem creare ſpectatoribus, aut ab eiſdem magnifieri cupiunt. Quòd verò Sagæ rectè Incantatrices vocentur, manifeſtè patet ex dictis. Etenim ceremonijs, imprecationibus

Incantatorũ genera.

bus,rebus alijs(quas virtute à Dæmonibus imbui ſomniant) ad hoc utuntur, ut tempeſtates cieant, amicos hoſtes reddant,turpes amores concilient, maleficijs homines, beſtias, ſegetes inficiant,morbos immittant,damnum omnibus,quos oderunt,afferant. Neq; hoc ſolum ſatagunt carmine & diris imprecationibus efficere,ſed & apertè cũ Dæmonibus paciſcuntur,convivãtur,& familiarius,quàm convenit,agunt. Quo fit,ut inter maleficos Incantatores iure optimo collocentur. F V R. Ne hic quidem occurrit,quod amplius quærã. Quare dicito unde Sagæ ſint nuncupatæ? E R. Sagæ dicuntur non ob id ſolum,quòd ſatis agant, & in officio ſuo peſſimo diligentes ninis ſint,ut Acron iudicavit, ſed multò magis à ſagiendo denominatæ videntur, ſicut Ciceroni viſum eſt:quia ſcilicet multa ſcire volũt. Etenim ſibi perſuaſerunt,ſe & ſcire,& facere poſſe,quę naturaliter ſcire aut facere nullus poſſit. E V R. Appoſita & valde propria eſt hæc nuncupatio. Etenim plus ſibi arrogant, quàm ſciant ac

Vnde ſagæ dictæ.

didicerint,aut etiam efficere poſſint.
E R. Nominibus expoſitis,facilior nobis reliquus labor futurus eſt: ſi præſertim cogitare velis, ſummam in dictionibus confuſionem exſiſtere. In cauſa ſunt cum alia plura, tum hoc maximè, quòd nulla ferè eſt Magiæ Operatricis ſpecies, quæ intra ſuos limites ſe contineat,& partē aliquam ab alijs non mutuetur. Nec aliter fieri poteſt, ubi res vera nulla ſubeſt,ſed imaginaria,ficta,& ementita ſunt vel omnia, vel certè pleraque tum præcepta tum opera. F V R. Dic igitur tandem, quid propriè Saga ſit,& qua ab alijs impietatis magiſtris re differat. ER. Saga eſt mulier Maga, vel Incantatrix, vel præſtigiatrix, vel quomodo appellare cuique libet)quæ,abiurato prius Deo & religione vera, Cacodæmoni manifeſta ſe ſtipulatioue mancipavit: ut(præter alias pollicitationes ac ſpes)ab eo doceatur carminibus,herbis, rebus alijs per ſe innoxijs Elementa turbare,tempeſtates ciere, hominibus, iumentis, agris, frugibus nocere:aliaq; mirabilia, & Naturæ impoſſibilia facere.

Saga quid ſit.

re. F V R. Niſi deſcriptionis tuæ partes,ſingulas probes, non omnes tibi aſſentientur,ſcio. E R. Quòd Sagæ ſint & Magæ Incantatrices, & φαρμακίτριαι,& φαρμακίδες,in ſuperioribus manifeſtum fecimus. Magũ enim vocari oſtendimus,qui ſe ſcire & facere perſuaſus eſt, quæ naturalibus viribus effici non poſſunt. Quare neceſſarium eſt,ut virtute Dæmonis illa peragat. Etenim ea plerumq; tentant omnes Magi, quæ Deo vel indigna ſunt, vel ei diſplicent, & contra præſcriptum eius fiunt. Talia quiſnam putet à Deo vel Angelis bonis proficiſci? Taceo, quod non neſciunt potentia Diaboli ſe talia facere, quem ad id characteribus,circis, herbis,carminibus ſeu coniurationibus, & pluribus alijs rebus advocant: & quod falsò credũt,accedere talium virtute rerum cogunt. Ergo cum Striges noſtræ ſimilia profiteantur,& prorſus putent res, quibus ad maleficia ſua utuntur, poteſtate illa à Diabolo donatas eſſe, nõ poſſunt è Magorum ſocietate ullo pacto excludi. Vt enim aliquando ſuſpicentur, vi-

res illas in ipſis rebus, quas adhibent, inſitas, non à Dæmone infuſas nuper fuiſſe, hoc tamen omnes confitentur, ſe de earum vi à Diabolo edoctas eſſe. Incantationibus quoque eas uti, ſeu imprecationibus (ἐπῳδαῖς) quibus in amorem alios pelliciant, odium inter alios ſeminent, hominibus & brutis noxam inferant, minimè vel obſcurum eſt, vel dubium. F V R. At nullis videntur carminibus aut coniurationum formulis ſeu conceptis verbis uti. E R. Etſi putantur ſola certarum rerum uſurpatione abſque ulla uerborum admurmuratione res ſuas agere, non faciunt tamen quicquam talium abſque dira imprecatione, ac Diaboli invocatione. Carmen porrò maleficum vocarunt veteres, & vocare nos quoque debemus, non tantùm longam cantationem, verùm etiam uno duobuſué ſolum verbis contentam imprecationem. Sed & cereas imagines, characteres, & res ſimili curioſitate confectas, carmina vocarunt: quòd plerumque aut verborum muſſitatione,

An carminibus vtantur Sagæ.

Carmen quid ſit.

aut

aut ſuperſtitioſa quapiam obſervatione, à qua vires novas adipiſci creduntur, apparari ſoleant. Equidem ſeculis omnibus φαρμακίδες pariter & ἐπῳδαὶ vocatæ ſunt mulieres, quæ ſine etiam carmine aliquid ſuperſtitiosè facerent, quo amaſios revocarent, aut ſimilia deliramenta perficerent. Negari ergo nullo iure nullaque ratione poteſt, quin meritó tum Magæ tum Incantatrices, tum φαρμακεύτριαι, ſeu φαρμακίδες (idem enim ambo hæc nomina ſignificant) nominentur. Præſtigiatrices quoque haud ineptè eas vocari, illud abundè probat, quod verè non faciunt quæ facere ſe putant. Sunt enim phantaſmata & meræ præſtigiæ Diaboli. Quòd cum dicimus, non hoc volumus, eas ſemper omnino nihil facere: quippe aliquid ſæpè faciunt: at non id faciunt, quod facere volebant. Qui pingit hominem, non facit prorſus nihil, (facit enim pictum hominem) ſed veri hominis nihil facit.

Præſtigiatrices etiã dicuntur, Sagæ.

F V R. Haud ſatis tibi cunctas, qui Sagas ſub diverſis Magiæ tum nominibus

tum ſpeciebus velis recenſeri. E R. Ad hoc reſpondi iam antea, vanitatis huius ſpecies veris differentijs carere: cum nihil ſunt aliud, quàm præſtigiæ & deluſiones: res veræ ac ſolidæ nullæ. Quicquid enim facere videntur, illa omnia Satan agit pacti vi, ut videri vult, adactus. Quare nullę etiam poſſunt hic differentiæ certæ aſſignari. Differunt aliquo modo, ut ſupra monui, tum inſtrumentis quibus utuntur, tum agendi modis. Non enim ſe intra ſuos limites, (ſic enim facta eſt humana curioſitas, poſtquam ſemel tranſgreſſa eſt præſcriptos fines) continent ulli: ſed de genere uno ad aliud temerè tranſiliunt. Vnde fit, dum ſinguli plura profitentur ac faciunt, ut certæ præſcriptiones & termini poni non potuerint. Quocirca mirum non eſt eundem pluribus nominibus appellari, dum, quæ plurium ſunt quaſi vernacula & propria, unus facere conatur. Quód ſi principia & ſubiecta differrent, minor futura eſſet confuſio. Hic ubi primus author & effector unus idemq; eſt, facilis eſt ab uno trãſi-

tus

tus ad aliud. Qua ratione factum quoq; eſt, ut omnia Incantationum nomina, Græca pariter & Latina, non ſolum cõfuſa fuerint, ſed etiam dolum, fraudem, impoſturã, præſtigias, univerſa ſignificent: quaſi in omnibus nihil veri inſit.

F V R. Satisfactum mihi eſt hac quidẽ in parte: quare ad alia progredi poteris.

Sagæ abiurant Deũ.

E R. Quòd præterea Sagæ ſeu Striges Deum, cultumque divinum omni cum pietate abiurent, ac mancipia Diaboli ſe futuras ſtipulentur, probatione tam non eget, quàm ego egere cuperem. Eſt enim proh dolor, nimis, quàm oportet, manifeſtum & clarum. Qui negare auderet homo prudens, nullus mihi ante hac notus fuit. F V R. ſomniũ eſt, atque in imagine ſola hoc fit. Quare nõ debet hoc in deſcriptione poni. E R. Non ignoro aliquos hanc rem nunc ita elevare, ac ſi ſomnium aliquod duntaxat eſſet, re vera nõ fieret. Ego contrà ſentire ac loqui cogor. Etenim ſcientes, prudentes, re prius apud ſe deliberata, cum Cacodæmone, quem eſſe illum ipſum non ignorant, paciſcuntur, ſi hæc vel illa facere, docere, dare, velit ſe adver

ſarias ac hoſtes Dei pietatisq́; futuras, & ipſi porrò ſoli ſervituras. Cęterùm ut eſſe magis noris, ſignum corporibus earum, poſt manuum ſtipulationem oſcula & amplexus, imprimit, modò in una, modò in alia parte, (in quod ſine ſenſu earum vel integram acum aut ferrũ aliud acutum abſcondere valeas) ut eo ipſo, ceu ſacramẽto ipſos ſibi devinciat. Quamq̃ non nego vnam nõ eſſe notã pacti ſeu fœderis ubiq; & in omnibus. Libẽter enim variat, ut facilius decipiat. Omnes nihilominus uno cõſenſu, quocunq; loco & tempore interrogentur, hoc ipſum cõfitentur: tametſi capitale ſibi fore pręvideãt. FVR. At ſunt anus Melancholicæ & delirę: itẽ per ſomnia & imaginationẽ talia vident, verè autẽ nihil agũt. E R. Non ſolæ anus aut imprudentes fœminæ his malis irretiuntur, ſed iuvẽculę quoq; & integra ætate plurimæ, adeoq; viri hac peſte inficiuntur: quod negari à nullo poteſt. Et ut nõ nego inſipientes & fatuas eſſe, quæ ſe à Dęmone mendaciorũ patre dementari patiũtur, ita audacter affirmo, plerumq; calli-

Nõn ſolæ fœminæ, nec ſolæ anus ãrtem hanc exercent.

callidiores(ſed petulãtiores,libidine,ira, invidia,odioq; tabeſcẽtes ac pietatẽ cõtemnẽtes)ab ipſo tentari & expugnari. Melancholicas verò non eſſe eas,id demonſtrat, quod in omnib.alijs ſapiunt, quòd peccare ſe ac malè agere pręclarè norũt(& ob id ſummo ſtudio nequitiã ſuam occultant) quòd ſimilia omnes ferè ſcelera patrant, ſimilibusq́ue modis & artibus in perficiendo utuntur: quod deniq; alios eadem docent,ac varias artes ad perſuadendum adhibent. Quid verò ſomnia obijciantur nobis? Quaſi verò aut ſemper dormiant,aut vigilantes nihil agant. F V R. An negabis eas per ſomnũ plurima imaginari, quæ revera non ſunt? E R. Minimè gentiũ. Sed de talibus non loquor.De illis nunc diſputamus,quæ & ſanæ & vigilantes faciunt.Qui fieri poſſit,ut tam multis res eadem cum eiſdem circumſtantijs per ſomnum occurreret? Non eadem, ſed longè diverſiſſima ſomniantib. apparere ſolent.Conſtat autem multas non raro, diverſis etiam locis captas, in narrationibus ſuis de præſentia , numero, die,loco, hora, facto, pharmaco,itione,

Non ſunt melancholica.

Non in ſomnio ſua agũt vt.

reditione, occurſu hominum in itinere,& alijs talibus,præcisè eadem & conſentientia retuliſſe. Equidem quos obvios ſibi factos dicunt, ij, ſi interrogentur,rem ita habere teſtificantur.An hos etiam per ſomnium obvios eas habuiſſe affirmabis? Profectò qui à ſomniantibus & delirantibus fieri poſſe talia opinatur, ſatis ſanus capite non eſt. An non de viribus ſuis, cæremonijs, feſtis, conſuetudinibus,initiationibus,eadem omnes in uno loco degentes recitant? Alijs locis alias habere eas conſuetudines ac ritus,nullus negat:nec noſtræ affirmationi contradicit. EVR. Si certum eſt à vigilantibus pacta fieri, nõ repugno amplius. Scio aliâs multa eas ſomniare, quæ nunquam in re tamen fuerunt. ER. Certum eſt, vigilantes de principio fœdus contrahere, & in ſocietatem recipi. FVR. Perge ergo.

Vigilantes iciunt fœdus cũ Diabol.

ER. Quæ in deſcriptione ſequuntur, nulla vel probatione, vel declaratione indigent.Qui enim neſcit & Sagas promiſſis Dæmonum circumventas argentum,aurum,atque alia,quæ ſingulæ maximè

ximè concupiſcunt, ab eodem ſperare? Aequè notum eſt, omnes ſibi arrogare notitiam & facultatem in amorem illiciendi quos velint, odia inter coniuges ſerendi, tempeſtates excitandi, morbos infligendi, denique multa & mirabilia conficiendi. Nec alias proferunt deſertionis ſuæ cauſas, quàm nunc commemoratas, aliaſque his ſimiles, quoties ſuper ea re interrogantur. Nec eſt veriſimile, omnes hucuſque diſſimulaturas fuiſſe, ſi quas alias ad cauſæ factiſque ſui excuſationem conducentes noviſſent. Quare ne de hac quidem parte ſcrupulus ullus reſtat. Meritò igitur antedictã deſcriptionem pro vera tantiſper retinebimus, dum vel falſa demonſtretur, vel melior adferatur. FVR. Cur non brevi aliqua definitione potius expreſſiſti, quàm longa illa deſcriptione? ER. Definitionẽ ideo nullam proponimus, quòd ea ſit verorum, conſtãtium, & immutabilium, quorum hic nihil admodum reperias. Nam prẽter deſertionem Dei, cultusque divini, & transfugium in caſtra Diaboli, omnia ferè ſunt vel emẽ-

Cauſæ deſertionis Sagarum.

tita & ficta,vel certè incerta,inconſtantia,lubrica,mutabilia. Multa promittit ſpiritus nequam donare & docere, quæ nunquam verè præſtat:& quod aliquando præſtare videtur, merum eſt præſtigium & phantaſma. FVR. Iam igitur quo diſcrimine ab alijs Magis operatoribus diſtinguantur doceto.

Qua differant re Sagæ à Magis alijs.

Quo enim à Magis divinatoribus diſcrepent, aliàs audivi. FVR. Si ſolæ Sagæ à Deo deficerent ad Diabolum, eſſet quod diceremus. At alij quoque Magi idem faciunt. Nullus enim poteſt mirabilia Naturæ vires tranſcendentia,præſertim ſi mali finis, aut delectationis,aut oſtentationis gratia peragere conetur, absque Dæmonum opera facere. Quod cum pleriſque Magis perſpectum ſit,cogunt eos,ut impiè credant coniurationibus ſeu exorciſmis, alijsque ritibus id efficere, quod effectum cupiunt. Non ſervit autem facilè(& ne quidem poteſt ad eum modum ſervire quibuſlibet) deſertor ille ſpiritus alijs, quàm deſertoribus, aut fœdere ſocietatéve aliqua ſibi devinctis.

ctis. Pactum igitur vel apertum vel occultum intervenire oportet: licet non ſemper æquè vel manifeſta vel obſcura ſit pactio, ſed gradus quidem utrobique reperiantur. FVR. Aliquid habere Magos infames oportet, quòd de Sagis affirmari nequit. Non enim tanta confidentia aliqui negarent, eas iniuſtè capitis pœnam ſubire. ER. In hac primùm re aliquid eſt diverſitatis, quod Striges aperta & manifeſta modis omnibus ſtipulatione ſocietatem paciſcuntur cum Satana, ſeque in eius tutelam & patrocinium totas tradunt, abiurato prius Deo: Magi autem Chriſtianorum (Ethnici, qui Deum nunquam noverunt, ab eo defeciſſe non dicuntur) maxima ex parte vel obſcurè & neſcientes involvuntur eius ſocietati, vel non æquè apertè ſe ei totos dedunt. Dico maxima ex parte ſic fieri, quia exſtitiſſe nonnullos legimus, qui non dubitarint ita paciſci cum eo, ut, ſi imperata faceret ad tempus certum, eius in poteſtate ſe poſtmodū fore

promitterent. Sed ut hoc est in Magis alijs infrequens,ita in Sagis frequentissimum est,& propè perpetuum. Distinguũtur deinde hoc etiam,quòd pleriq; Magi opinantur Dæmones potestate certorum verborum, characterum,rituum,nominis Dei conceptis verbis & cę remonijs cõprehensa invocatione, nolentes cogi ad ea facienda, quæ facere iubentur.Hi si instituerentur & docerentur qua fraude fingat se cogi,quantoque periculo suo talia conentur, in viam facilè redirent:cum non æquè, ut illi,capti adhuc sint.Putant hi tales se alijs præstare hoc ipso maximè, quòd artem adeo mirabilem adepti sint : nec pugnare cum pietate opinantur, cum præsertim Solomonem aliosque pios homines talia à Deo doctos persuasum habeant. Sagæ autem sciunt cui fidem iurarint, cuique serviant: nec divina virtute,sed eius potentia,cuius ductum sequuntur,se omnia agere, quæ agunt,ingenuè & apertè omnes confitẽtur. In eo nonnunquam decipiuntur, quòd tantas vires in illis rebus,quas adhibent,

hibent,occultatas,non à Dæmone infu
ſas,iudicant: hoc ſolum Diabolo acce-
ptum referentes,quòd ipſo monente &
docente talia cognoverint, & uti didi-
cerint.His addi poteſt aliud,quòd Magi 3.
ex libris & Magiſtris, ſuas plerunq; ine-
ptias hauriunt,diligentiq; ſtudio libros
conquirunt,prçceptoresq; conducunt,
è quibus myſteria,quæ ſcire deſiderant,
diſcant. Striges cõntrà nullo vel libro
vel præceptore utuntur,ſed ab ipſomet
Diabolo brevi tempore de omnibus, ſi
non verè,falsò tamen,erudiuntur. In fi- 4.
ne quoque nonnihil cernimus differen
tiæ:qui in Sagis plerumq; malus eſt, cũ
à Magis ſæpè nil aliud quæratur, quàm
ut vel delectent, vel miraculorum effe-
ctores videantur: nocereque nulli, niſi
per iocum,ſtudeant. Ratio par eſt ferè
inſtrumentorum, quibus tum hæ tum
illi ſe ſuas res perficere poſſe cogitant.
Vtrique tum carminibus, characterib.
figuris,tum rebus alijs prorſus varijs, &
ſæpè ridiculis, Dæmonis iuſſa exſequun
tur.Neutri etiam certis terminis circũ-
ſcripti manent, ſed alteri in alterorum

fines ſubinde tranſiliunt: quod omnibus ferè Magis operatoribus maximè commune ſimul & proprium exſiſtit.

Cõfuſionis artiũ Magicarum cauſa.

FVR. Quid hanc putas confuſionem præcipuè parere? ER. In cauſa eſſe videtur, quòd Veterator ille ſpiritus videt ſe neglectum iri, ſi non putetur ſaltem promiſſa præſtare. Quia ergo novit, ſe, quod petitur, dare ſemper non poſſe, quod vno modo non potuit, alio compenſare ſtudet, atque ad eum modum artium ſuarũ, ut ſic vocem, fines vel invitus fœdè cõfundit. Quid enim faciat aliud, dum vera promittit, quæ pręſtare nequit? Hoc nimirũ agit, quocunq; modo poteſt, ut non omnino mẽdax & impotens ſuis diſcipulis videatur. FVR. Quæ igitur & qualia exiſtimas Magos, aut p hos ipſos Dęmones, efficere poſſe? Hoc ſi intellexero, illud etiã patebit, quid Striges poſſint, cuius itẽ auxilo fretæ, talia ſibi promittãt. ER. Cũ ex ſuperioribus ſatis patere putem, eas ſcire & cõfiteri quæcunq; faciunt, ope & poteſtate Diaboli, ſatis clarè expoſuerit, qui, quid Dæmones hac in parte valeant, oſtende-

ꝯederit. Equidē nihil magni & abſtruſi ſe ex ſe ipſis noviſſe,nō inficiātur. Nec à Dæmone inſtitutas & edoctas ſe eſſe negant. Quare ſi maximè putant in rebus, quas uſurpare ſolent, vires ineſſe admirabiles,alijsq; cunctis incognitas,ſibi tamē eas à Satana indicatas magno omnes cōſenſu cōteſtātur. Quamquā experientia tot iā ſeculorū firmiſſimè & certiſſimè docuit,plurimas ex ipſis credidiſſe novis eaſdē illas res facultatibus imbui,quoties eis uti in animū induxerint, & pro eo dono Diabolo ſupplices factæ ſint. Cuius rei admonere eas vel hoc potuit,quod tales vires nō exercuerūt quoties & quādo voluerūt,ſed quādo eis uti à Dæmone iuſſę ſunt. Quas in ſeipſis & ex natura propria poteſtates obtinue runt res quælibet, eas pro natura viribusq; ſuis ubiq; & ſemper exercēt,licet idē effectus vel propter patientis inconvenientiā,vel impedimenta alia nō perpetuò conſequatur. F V R. Cur nō tandē quanta ſit Diaboli poteſtas,exponis? E R. In Antiparacelſicis, ſatis, ut ego quidem arbitror,hoc declaravi: quorū

Inſitæ rerū vires ſemper inſunt.

Quæ ſit Dæm. poteſtas in efficientia miraculorum

ſummam hoc loco ſufficiet breviter repetitiſſe. Admirabilium rerum, quę præter aut contra conſuetum Naturæ curſum atque ordinem factæ videntur, vel ſunt verè, quod eſſe videntur, vel ſolummodo videntur aliquid eſſe, cum tamen reipſa aliud ſint, quàm eſſe putantur.

In priore genere continentur miracula vera, artificialia, & naturalia quædam. Miraculorum effectorem ſolum Deum eſſe, per ſe patet, Pertinet enim ad creationem, imò quædam eſt in eis creatio. Quocirca nihil hic tribui Dæmoni poteſt. Quæ purè ſunt artificialia ad inſtitutum noſtrum non pertinent, cum nō dubitemus, quin talia Diaboli poſſint facere, aut facientes adiuvare. Iudicant Theologi, Dęmones, ſi non coherceantur à Deo, cuncta illa poſſe, quæ per localem motum confieri poſſunt. Quippe naturam ſuam nō amiſiſſe, cum gratia Dei creatoris exciderunt, contendunt. Quare poteſt cibos, potum, res alias tales breviſſimo temporis ſpatio ex remotiſſimis locis adportare. In his, ſicut in artificialibus, nō mutatur eſſentia,

tia,nec fit nova aliqua ſubſtantia, quæ prius non eſſet,ſed exſiſtentium ante rerum fit alia compoſitio, dum aliter iunguntur res:& quãtitas ſolum, figura externa,ſitus, locus &c.earum mutantur. Naturalium,quæ verè & ſimpliciter talia ſunt, author eſt alius nullus, quàm Natura, quæ Dei eſt ordinaria poteſtas rebus in ipſa creatione indita. Hæc ſi Dæmones proprijs viribus producere poſſent ſine interventu naturalium ſeminum, creatores cogeremur fateri, Fiunt tamen ex his quædam ſupra ordinarium Naturæ morem, at nõ ſunt ſimpliciter naturalia,quæ ſic fiunt, ſed partim Naturæ,partim artis opera exſiſtũt. Quis neſcit fructus mirificè poſſe(iuxta ſapores, colores, figuras, quantitatem) inſitione & cultura,alijsque modis immutari? Certum eſt,poſſe adſtringentibus purgatoriam, inſalubribus ſalubrẽ, & contrà noxijs innoxiam qualitatem conciliari. Scimus etiam arte perfectũ, ut qui propter aeris intemperiem naſci in certo loco non poſſent, nati ibidem fuerint. Denique manifeſtè viſum hoc

Dæm.non poſſunt naturales res producere.

quoque est, ut aliqui multò temporius aut serius, quàm pro natura sua & nati & ad iustam maturitatē perducti sint. Talia si Dæmonem quoque facere, ac docere alios posse contendatur, non refragabor: sed nihilo hic præstantior bono & diligente agricola (vel alio artifice, si in alijs rebus similia fiant) fuerit. Hoc igitur proprium eius est, præstigias sensibus obijcere, fictis rebus illudere, & pro rebus figmenta & inania simulachra proponere. Si naturalibus humorum, spirituum, membrorum, motibus utens, morbos infligit (quod tamen sine peculiari Dei concessione facere non potest) & abscedens movereque cessans eosdem sanare videtur, nihil facit, quod non potuisset à Natura quoque effici. Constat ex dictis, Diabolos neque vera miracula edere, neque res naturales sine causis naturalibus producere, sed umbras tantùm fingere, quæ videantur quidem res esse, quarum similitudinem sensibus obijciunt, sed non sint. Quocirca necessariò sequitur, ne Sagas quidem aliquid

Quomodo morbos inferat Dæmon.

Saga nihil supra naturæ possunt.

liquid ſupra naturæ vires agere. Quinimò tanto ſunt Satana hac in parte inferiores, quanto corporatæ res impeditiores ſunt incorporeis ſubſtantijs. Non igitur poſſunt inſinuare ſeſe corporibus noſtris, ut ibi humores ac ſpiritus turbent: quod Satanæ aliquando à Deo conceditur. Conſtat hoc etiam, nullas recipere vires maiores, quàm ex ſe habeant, res illas, quibus ſe mirabilia præſtare ſtolidè opinantur. Si quid aliquando eorum accidit, quæ Cacodæmonis impulſu facere optabant, non ab illis rebus, ſed ab ipſomet Diabolo factum credendum eſt. Facilè perſuadet à ſe prius dementatis, ab ipſis factum, cuius perficiendi poteſtatem ſibi à Deo conceſſam animadvertit. F V R. Intellexi quas nomines Sagas, & quantum tuo iudicio poſſint. De qua re cum poſtea etiam dicendum ſit, nunc acquieſco: nunc iam an capitis ſupplicio affici rectè poſſint, audire deſidero. ER. Non ignoro eſſe multos, qui idipſum

Sagæ iniuſtè videtur capitali pœna puniri.

conſtanter negent:& pro ſententiæ ſuę confirmatione multa & ſolida, ut ipſi quidem cenſent, argumenta congerāt.

1. Et ſanè cum ſit confeſſum, eas neminē lædere illis rebus, quibus plerumque utuntur, nec illorum quicquam poſſe, quorum ſibi effectionem inſcitè arrogant, iniquum videtur eas ad ſuppliciū rapi. Auget iniquitatem, quod nullę aut perpaucæ repertæ ſunt, quæ lethalia & verè pernicioſa venena propinarint.

FVR. Addam ego huic rationi tuæ a-
2. lias. Primùm, nullas habent certas coniurationū formulas inſtar aliorū Incātatorum: ſed propter corruptam ab humoribus melancholicis, qui in ætate anili redundant, phantaſiam, ſomniant ſe lædere, quos ipſo facto nec læſerunt,
3. nec lædere potuerunt. Eandem ob cauſam imaginantur, ſe artis maleficæ, neſcio cuius, peritiam tenere, cum nihil
4. minus didicerint ac norint. Propter apoſtaſiam ſi putes puniendas, nullo id iure fieri contendam. Primùm quia imaginaria eſt illiuſmodi deſertio. Deinde non propter quamlibet defectionē

irroganda eſt pœna capitis: niſi D. Petrum,aliosque plures, qui Chriſtum negarunt,eidem pœnæ ſubijcere velis. Vi- 5.
dendum porrò etiam fuerit, utrum reſipiſcant,vel in errore obſtinatè perſeverent. Si redeant in viam, cur reſpuas tu corpus,cum Deus animam recipit? Si pertinaces maneant, cavendum ne cum corpore animam quoque perdas. An ſub Moſaicum iugum revocare nos 6.
ſtudebis? nec in tempus gratiæ nos incidiſſe cogitabis? Apud Moſen falſus teſtis occiditur,Deuter.19.ſponſa corrupta lapidibus obruitur, Deuter. 22. Fur diurnus interficitur,Exod. 22. Tempus nunc eſt gratiæ alicuius. Quare nec adulteram præcipit Chriſtus necari,Ioh. 6.nec oculũ pro oculo vult reddi, Luc. 6. Non tam ſtrictè nunc iſta obſervantur,ſed plurimum mitigantur. E R. Ego contrà ſentio, eas legitimè & ſecundum Dei voluntatem morte mulctari poſſe:quòd veriorib. rationibus in Antiparacelſ. diſputationibus probaviſſe mihi videor. Hoc primùm cõſtat apud omnes eos,qui ſacras literas vel primis

Sagæ ex Dei voluntate occidi poſſunt. Argumentum 1.

Striges continetur ſub Magis.

labris deguſtarunt, Deum apertè mandaviſſe, Magos extremo ſupplicio afficere : & proinde Sagas quoque noſtras, quas ſub Magis comprehendi demonſtravimus, eidem pœnæ obnoxias cenſeri debere. Si verò aliquis hic ambigit, num rectè Sagas ponamus in cenſu Magorum, is, quæ ſupra de hac re diximus, relegat, & quæ poſtea dicere nos oportebit attentè examinet. Non dubito, quin nobiſcum ſit conſenſurus.

FVR. De hoc poſtea, cum alias tuas rationes audivero. ER. Ratio altera hæc eſt, quòd Deus per Moſen 22. Exod. manifeſtis & expreſſis verbis iuſſit maleficas ſeu Magas (è quarum ſocietate nunquam poterunt noſtræ Sagæ eximi) pœna capitali puniri. Etenim ſive nomen Hebraicum, ſive Græcum, ſive Latinum ſpectemus, ſemper verùm hoc manebit, Deum loco nuper citato præcepiſſe è medio tollere omnes illos, qui opera Diaboli, hoc eſt, illicitis artibus & modis à Diabolo excogitatis benè maléve aliquid perficere cupiunt. At certum eſt, Sagas, quæcunque mirifica

2. *Deus præcepit Sagas interfici.*

& in-

& insolita vel agunt, vel agere se credũt, virtute Cacodæmonis agere. Quicquid horum se profitentur scire, à Diabolo se accepisse, universæ omnibus temporibus & locis fassæ sunt. Quod verò Moses hic non loquatur de Veneficis quæ veneno malo propinato aliquos necãt, ex eo primum patet, quod eodem hic utitur nomine, quo 7. Exod. utitur, ad significandum Magos Pharaonis: qui non venenis, sed præstigijs cum Mose certabant. Invenimus idem, vel ab eo inflexa) alibi quoq; positum: sed nullo in loco venenũ verum exhibentem, sed vel Incantatorẽ, vel impium Divinatorem, hoc est, cũ Diabolis cõmerciũ & societatem habentẽ ubiq; significat: nisi unũ illum locũ 4. Reg. 9. cap. excipere libeat. Hic enim Iehu respondet Iehorã interrogãti an pacificè veniret, quę pax? adhuc fornicationes Iezebel, matris tuę, & veneficia eius plurima. Fœminã hãc Dæmonũ cultui deditissimã fuisse, verumque Dei cultum summo studio evertere & conculcare cupivisse legimus: atscortatam & venenatis poculis homines interfecisse non legimus.

Mosis præceptum nõ agit de Veneficis propriè vocatis.

Loquitur ergo Iehu de fornicatione & veneficio ſpirituali, ſive de veneratione cultuque Diabolorum. F V R. At Septuaginta interpretes aliter videntur verbum hoc intellexiſſe & convertiſſe.

Septuaginta interpretũ cõuerſio

E R. Si ſeptuaginta interpretum converſionem reſpicere placet, confirmabitur magis ſententia noſtra. Etenim paſſim ferè verterunt nomen, quo uſus eſt Moſes nominibus φαρμακῦ & ab eo derivatis: quemadmodum Latini ferè maleficos & maleficia reddiderũt. Eodem nomine cum uſus hîc & 7. Exod. fuiſſet Moſes (niſi quòd hîc maſculinum, 22. Exod. fœmininum genus poſuit) eadem nihilominus dictoine φαρμακῦ interpretati ſunt: quia idem utrobique ſignificari à Moſe iudicaverunt. Quamquam cap. 7. Exod. non tantùm φαρμακὸς, verùm etiam ἐπαοιδὸς vocent: ſicut agendi rationes, quibus Aegyptij illi Magi utebantur, & φαρμακείας & ἐπαοιδίας pariter nominant. Ex quo evidenter probatur, hos viros exiſtimaviſſe, nomen Hebraicum, quòd utrobique interpretati ſunt, idem hoc ſignificare, quod

quod Græcis tum φαρμακὸς, tum ἐπαοιδὸς illo tempore ſignificabant. Cæterùm valdè imperitus rerum penè omnium fuerit, qui putet nominib. φάρμακῶν & φαρμακείας eos voluiſſe propriè nominatos veneficos & venena ſignificare. Quis enim neſcit Aegyptios Magos, non venenis aut venenatis poculis cum Moſe pugnaviſſe, ſed incantationibus & præſtigijs eludere mandata eius voluiſſe? Magno verò conſilio videntur viri ſummi Hebraicam vocem nomine φαρμακῶν expreſſiſſe, ne quis aliter poſſet exponere ac intelligere, quã ipſa vox Hebraica ſignificaret. Certum eſt, verbum ἐπᾴδειν Græcis nil aliud denotare, quàm præſtigias exercere aut incantare: cum vox φαρμακεύειν in bonam & malam partem accipi poſſit. Et cum malum ſignificat, utrumque hoc denotat, & venenis nocere, & præſtigias offundere. Quocirca ſapientiſſimè huic illud ſtatim initio ſuæ interpretationis iunxerunt, ut, quomodo deinceps φαρμακείας voce uſuri eſſent, omnibus pateret. FVR. Vis alia quoque ad hanc

Loquitur ergo Iehu de fornicatione & veneficio ſpirituali, ſive de veneratione cultuque Diabolorum. F V R. At Septuaginta interpretes aliter videntur verbum hoc intellexiſſe & convertiſſe.

Septuagin ta interpre tũ cõuerſio

E R. Si ſeptuaginta interpretum converſionem reſpicere placet, confirmabitur magis ſententia noſtra. Etenim paſſim ferè verterunt nomen, quo uſus eſt Moſes nominibus φαρμακῦ & ab eo derivatis: quemadmodum Latini ferè maleficos & maleficia reddiderũt. Eodem nomine cum uſus hîc & 7. Exod. fuiſſet Moſes (niſi quòd hîc maſculinum, 22. Exod. fœmininum genus poſuit) eadem nihilominus dictoine φαρμακῦ interpretati ſunt: quia idem utrobique ſignificari à Moſe iudicaverunt. Quamquam cap. 7. Exod. non tantùm φαρμακὸς, verùm etiam ἐπαοιδὸς vocent: ſicut agendi rationes, quibus Aegyptij illi Magi utebantur, & φαρμακείας & ἐπαοιδίας pariter nominant. Ex quo evidenter probatur, hos viros exiſtimaviſſe, nomen Hebraicum, quòd utrobique interpretati ſunt, idem hoc ſignificare, quod

quod Græcis tum φαρμακὸς, tum ἐπαοιδὸς illo tempore ſignificabant. Cæterùm valdè imperitus rerum penè omnium fuerit, qui putet nominib. φάρμακῶν & φαρμακείας eos voluiſſe propriè nominatos veneficos & venena ſignificare. Quis enim neſcit Aegyptios Magos, non venenis aut venenatis poculis cum Moſe pugnaviſſe, ſed incantationibus & præſtigijs eludere mandata eius voluiſſe? Magno verò conſilio videntur viri ſummi Hebraicam vocem nomine φαρμακῶν expreſſiſſe, ne quis aliter poſſet exponere ac intelligere, quã ipſa vox Hebraica ſignificaret. Certum eſt, verbum ἐπᾴδειν Græcis nil aliud denotare, quàm præſtigias exercere aut incantare: cum vox φαρμακεύειν in bonam & malam partem accipi poſſit. Et cum malum ſignificat, utrumque hoc denotat, & venenis nocere, & præſtigias offundere. Quocirca ſapientiſſimè huic illud ſtatim initio ſuæ interpretationis iunxerunt, ut, quomodo deinceps φαρμακείας voce uſuri eſſent, omnibus pateret. FVR. Vis alia quoque ad hanc

rem adducere? E R. Qui pius eſt, & Deum ſic veracem credit, ut eum, quod ſemel tantum dixit, non minus ratum habere velit, quàm ſi decies aut vigeſies idem repetiviſſet, plura non deſiderabit. Satis evidenter probatum eſt, Deum omnes occidi velle, qui vetitis & Dæmoniacis artibus ſtudent vel nocere vel iuvare, ſive id revera præſtent, ſive ſe præſtare putent. In horum cenſu cum ſtrigas numerari, nulli omnino negare poſſint, manifeſtè ſatis probatum eſt, quòd probandum ſuſceperam. Addam nihilominus alias quoque rationes, ut rudioribus quoque ſatisfaciam. Idololatram interfici iuxta Dei præceptum poſſe certum eſt, ex 17. cap. Deuter. ubi ſic ſcriptum eſt: Si quis inventus fuerit apud vos, ſeu vir ſeu mulier, qui tantùm ſcelus contra Deum ſuſceperit, ut contra eius fœdus eò devenit, ut Deos alienos coluerit atque adorarit, idque vos poſt diligentem inquiſitionem verum eſſe compereritis, educitote ad portam virum illum aut mulierem, qui aut quæ flagitium illud

Deus cum Diabolo cõmerciũ habẽtes per artes veritas interfici vult omnes.

3. Striges sũt Idololatrarũ omniũ peßimæ.

lúd fecerit, eumque lapidibus obrutum necatote. An verò quiſquam homo tam eſt impudens, ut neget Sagas eſſe Idololatras? Vter enim peccat gravius, aut magis eſt Idololatra isné, qui Idolum adorat Diaboli, eique ſervit? an qui ipſimet Diabolo fit ſupplex? Striges non adorant Dæmonum imagines, ſed ipſimet Dæmonibus ſeſe totas permittunt, in eorum clientelam ſe tradunt, mancipia ſe futuras promittunt, mandatiſque eorum ſe parituras, data fide ſtipulantur. An fuit vllis excogitata temporibus, aut excogitari porrò poterit magis nefaria & ſacrilega Idololatria? Non puto. Cur ergo his potius, quàm alijs parcendum iudicant?

FVR. Idololatras eſſe, ſi faciunt quæ tu eas facere aſſeris, nullus negare poterit. Sed nec Idololatras deſertores capitaliter puniendos dubitamus. In hoc verſatur diſputatio, vtrum verè, an in ſola imagine hæc faciant? Sed pergito nunc: poſtea de hoc agemus fortaſſe.

4. *Striges alios ſeducunt.*

ER. Ad prædicta hoc accedit, quòd ſæpenumerò alios quoque ad idem

ſcelus perpetrandum,quibuſcunq; modis poſſunt ac norunt(paciſcuntur ab initio ſe omnem hîc diligentiam adhibituras)inducere & cohortari ſolent.
De his ſeductorib. ſic loquitur Lex Dei cap.13.Deuter.Si frater tuus eadem tecũ matre natus,aut filius,aut filia, aut quæ in ſinu tuo eſt uxor,aut amicus æquè tibi charus atque anima tua,clàm cohortatus te fuerit ad cultum Deorum alienorum,ne ei obſequundato, ne auſcultato,ne pareto, ne eius miſereſcito: ſed interficitote,lapidib. obruitote qui vos à Deo veſtro abducere conatus fuerit.
Quid,quòd mox domos,pecora, ſupellectilem,unà cum totis oppidis, in quibus tales aliqui homines perditi reperti fuerint, qui cives ſuos ad colendum Deos alios incitent, concremari præcipit? Vult igitur & mandat Deus ſeriò, ut non illi ſolum, qui palàm & impunè deſertionem & apoſtaſiam conſulunt, ſed & qui clàm idem perſuadere alicui conantur,morte multentur. Et ſi quod oppidum tales ſceleratos non puniat, excindi totum imperat, inſtaurariq; im

poſte-

posterum vetat. Quid hîc excusabimus? Dæmonum cultores & Dei veri desertores esse nostras striges certum est. Quòd alios quoque in idem scelus pertrahere studeant, æquè manifestum est. Quocirca propter nefariam desertionẽ capitaliter in eas est animadvertendũ propter seductionem. si compertum sit, & non interficiantur, excidiũ alijs quoque impendet. F V R. Gravis hæc est oratio, & talis, quæ meritò contemni non possit. Sed quid responderi posse putem, deinceps indicabo: tu ad ulteriora procedito. E R. Merentur alia etiam ratione supplicium, quòd nimirũ homicidæ sunt: (ut quæ morbis absume re, tum homines tum bruta conentur) quòd detrimento quocunque afficere quos odere, studẽt: quòd odia inter cõiuges serere: atque ad impudicos amores tum virgines, tum maritatas nõ impellere tantùm, verum etiã cogere connituntur. Quæ, licet per se singula sint capitalia, magis tamen talia sunt, quia ministerio & famulari opera Dæmonũ conficiuntur. Nec excusabit eas, quòd

5. *Sagæ sunt homicidæ.*

res, quibus explere odia ſua conantur, virtutæ tanta præditæ non ſunt, qua efficere, quod optant, poſſint. Certum eſt nihilominus, hos earū conatus effectū ſæpè conſequi: eaſque vehementer in ſinu ſuo gaudere, quòd perpetrarint, nec aliter putare, quā à ſe peracta fuiſſe. Etenim pertinaciter credunt, herbas, imagines, characteres, verba, quibus ceu inſtrumentis agunt, potentia vel inſita, vel à Dæmone acquiſita eiuſcemodi efficere poſſe. Adde quod ipſum Cacodæmona precibus, & quib. modis poſſunt, ſubinde incitant, ut ſe iuvent talia perficere: quod capitale eſſe nullus inficiari bonus & intelligens audebit, puto. Etſi enim per ſe huc advigilent improbi ſpiritus, ut noceant, & inſtar rugientis leonis (ut Petrus ait) circumambulantes quærant quos devorent, tamen probabile eſt, ſæpe eos non fuiſſe cogitaturos, quæ inſtigati à Sagis tentant: & Deo permittente perficiunt. Fiunt quidem maleficia latenter ab ipſismet Dæmonibus, at nihilominus rectè vocantur & ſunt malefici, qui eos impulerunt. Ma-

gos

gos famoſos & Necromantes, qui certis ſolum carminibus umbras aut Dæmones exciunt etiamſi nemini nocere decreverint, capitaliter peccare nullus negat. Quo pacto igitur non gravius peccet, qui eoſdem non carmine tacitam pactionem continente invitat, ſed per apertam ſocietatem verbis ſupplicibus advocat,& ad nocendum inflammat? F V R. Cur Moſes putandus eſt de ſtrigum pœna peculiarem legem tu liſſe,ſi pro homicidis habendæ ſunt? Etenim 35.cap.Num.clarè oſtendit,homicidam eſſe quiſquis cum animi ſui deliberatione ſciens & volens aliquem peremit,ſive gladio,ferro,ſecuri, lapide, fuſte,pugno,interfecerit, ſive laqueo, pulvino,pāno,manib. aqua ſuffocaverit, ſive ex alto p̄cipitaverit,ſive fame aut veneno necaverit, ſive manus ſibimetipſi adferre coegerit,vel ratione alia quavis occiderit. Ergo ſi ſic res habet, ut quiſquis hominē è medio ſuſtulerit,ſciēs ac prudēs,quacunq; tādē ratione interitū ei ꝓcuraverit, verè vocetur homicida, q̄d fuit opusde ſtrigib.ſpeciatim dicere?

Cur lex peculiaris de ſtrigibus lata ſit.

E R. Magna eſt cauſa cur lex ſpecialis debuerit ferri de Maleficis & Incantatoribus. Etenim longiſſimè alia eſt ratio eorum, qui veneno certo, quod nimirũ tale eſſe cognoverunt, hominem è medio tollunt, & aliorum, qui ſcilicet diris carminibus, Dæmonum invocatione, exorciſmis, imaginibus, & characterib. Diabolo ſacris, rerum aliarum incantatarum, aut à Dęmonibus medicatarum exhibitione vel uſurpatione, ſeriò & ipſo facto pernitiem alijs machinantur. Si revera ſemper efficerent, quod moliuntur, otioſa videri potuiſſet, fateor: Iam verò quia experientia docuit, eas ſępenumerò rebus planè innoxijs, cuiq; nocendi nulla præditis, ad nocendum uti: & præterea cognitum eſt, non ſemper, imò nec frequenter, eas voti compotes fieri, non ſine cauſa veteres peculiarem de his legem tulerunt, qua homicidij reos eſſe tales artifices ſanxerunt. Etenim Plato lib. II, de Legib. ſic cẽſuit. ὅσα τὶς ἄλλος ἄλλον πημάνει φαρμακοῖς, τὰ μὲν θανάσμα αὐτῶν διείρηται: τῶν δ' ἄλλων περὶ βλαψεων, εἴτε τὶς ἄρα πόμασιν,

ἢ καὶ

ἢ καὶ βρώμασιν, ἢ ἀλείμμασιν, ἑκῶν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδὲν πω διεῤῥήθη. δίτταὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖαι κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὖσαι γένος, ἐπίχουσι τὴν διάῤῥησιν. ἢν μὲν γὰρ τανῦν διαῤῥήδην εἴπομεν, σώματι σώματα ἐστὶ κακουργοῦσα κατὰ σφύσιν: ἄλλη ἡ μαγγανείαις καὶ ἐπῳδαῖς, καὶ καταδέσεσι &c.

Palàm hic affirmat Plato, non eandem esse lethalium venenorum rationem & incantatorum pharmacorum: & proinde distinctas de ijs leges ferri debere, cum nocendi modus nō sit idem. Prior enim naturalis est, alter supra naturæ modū ascēdisse veterib. etiam visus est.

FVR. Acquiesco rationi huic, cum quid rectè opponam non habeam. Potes ergo si quid amplius habes attexere.

ER. Quid quod exercitium huius artis seu vanitatis capitale est, etiamsi solius voluptatis aut ioci causa vel exerceatur vel expetatur? Quod dico, manifestè patet ex eo, quòd Deus seriò mādat, ut qui Ariolum, Magum, vatem alium cōsulit solum, interficiatur. Quòd si utentem consilio eius, qui vetitam exercet artem, Deus capitaler vult puni-

6. Striges exercent artem capitalem.

Vatem aut Magū consulens capitaliter peccat.

ri,tametſi nil mali aut fecerit, aut facere cogitarit,qui,quæſo te,credi poterit, eum conſultori parcere voluiſſe? Par ratio eſt Magorũ, qui nil mali operantur, ſed ludicra tantũ exercent, aut occulta quædã ſciſcitantur. Omnes enim tales iubet Deus è medio tollere. Nec reddi cauſa poteſt alia, quã quòd artes illicitas didicerũt.In cauſa eſt, quod abſq; cõmercio Diaboli nec diſci nec exerceri poſſunt.Quiſquis enim inſtrumẽtis naturalib.efficere tẽtat.q̃ Naturæ vires excedũt,nec ad eorũ effectionẽ utitur miniſterio Dei,vel bonorũ angelorũ,is neceſſariò Diaboli opera, intercedẽte pactione vel tacita vel manifeſta nititur. Quid.n.aliud excogitari aut fingi poſſit? Striges aurẽ maiora tẽtare, quã illarum rerũ,quib.utuntur,virib.effici poſſit, nemo negat. Eaſdẽ opinari res,quas adhibent,novas ex blaſphema & inepta verborũ admurmuratione, Dæmonumq̃; invocatione,vires adipiſci nõ minus certũ eſt.Pciſci etiã cũ Diabolo,& lõgè quidẽ ſceleroſius alijs Incantatorib.ipſa res docet:nec ipſæ diffitẽtur. Quocirca certius

affirmari nil poterit,quã nefarijs eas artib.& inſtrui & uti. Quis igitur occidendas vel hoc nomine inficietur? F V R. Atqui artẽ nullã tenẽt,nec eius diſcẽdæ cauſa domo ꝓfectę quoquã ſunt:libros nullos habẽt:ac plereq; ne quidẽ legere didicerũt. E R. Reſpondeo,Legẽ Dei nõ illos ſolos punire,qui artẽ longã multis p̃ceptis & regulis conſtantẽ,multo labore & tẽpore q̃ſitam perdidicerũt,verum etiã alios omnes,qui propter initã cum Cacodęmone ſocietatęm aliquid ab eo hauſerũt.Artẽ hic nominamus unius etiã rei cognitionẽ,ſive experimentũ aliquod unũ vel plura,q̃ vulgò dicũtur Receptę & artes:ut cum quis dicit,artẽ novi hoc vel illud faciẽdi:**ein kunſt**.Quid enim? An qui vatẽ de ſucceſſu inſtituti alicuius negotij interrogat,artẽ aliquam longã didicit? At occidẽdus erat ſecundũ Legẽ Dei qui hoc fecerat,propterea quòd Deus blaſphemas artes, q̃ Diabolũ habẽt authorẽ & inventorẽ,nec diſcere aliquos,nec exercere, nec alios eiſdẽ vult uti,ſive boni ſive mali cauſa id faciat.Nullo etiã loco ſcriptũ reperim⁹,ſolos cõceptis verbis,aut lõgiore carmine

Rei vnius notitia vulgo vocatur Ars.

utentes puniri debere, ſed in genere maleficos necare lex mandat, ſive multis ſiue paucis utãtur verbis. Eadem enim lege comprehenduntur omnes malefici, qui quovis modo illicitas artes exercent, etiamſi pro verbis ſubſtituant vel ceremonias vel reculas alias per ſe innoxias: dummodo magiſtrum ſuum agnoſcant Diabolum. Capitales ergo voluit eſſe artes tales Deus, non quia longæ aut breves, difficiles aut faciles cognitu ſint, ſed quia ſine capitali pacto non diſcuntur: hoc eſt, quia & diſcentes & exercentes, & fructum ex eis expectantes, ſocietatem & fœdus cum Diabolo vel apertè vel tacitè contrahunt.

Diabolicæ artes cur capitales.

FVR. An aliquid inſuper addere dictis placet? ER. Pro ſeptima ratione hoc eſto, quòd fœdam & exſecrabilem exercent cum Cacodęmone libidinem. Certè ſingulæ ſuos habent amaſios, ornatu, aſpectu, nomine diſtinctos. Et ſtatim à contracta ſocietate aut pactione congredi ſolent: ſicut univerſæ, ubicunque captæ fuerint, magno ſemper conſenſu aſſeverarunt. FVR. Quî hoc dicis?

7. *Sagæ miſcent corpus cũ Diabolis.*

dicis? cũ vera carne deſtituatur Diabolus,& ob id venenis cupidine hominũ inſtar nulla teneatur? E R. Non obſtat hoc ſententiæ dictisque noſtris. Non enim ut ex ea actione voluptatem percipiat, ſed ut Sagis delectationem pariat, ipſis commiſcetur. Nec dubium eſt, quin humorum, ſpirituum, & ſeminis commotione titillationem efficere valeat non minus, quàm eorundem perturbatione morbis excarnificare poteſt. Tanto illud hoc eſt facilius,quòd illic appetitionem ac motionem naturalem Strigis habet famulãtem, hic autem repugnantem. Aſſumit autem varia corpora,ut aiunt,de quibus minimè opus eſt plura dicere, dum certum eſt, eum corpus ſibi circundare,quod videri & palpari poſſit,etiamſi vera caro nõ ſit.Probant hoc Lamiæ, ſeu Empuſę veterum. Probat ſpectrum Germanicum ſeu Auguſtanum,cuius ſupra memini. probant alia infinita.Sæpè namque iter facientib. occurrit in veri hominis ſpecie,unà ambulauit, collocutus eſt, & in reliquis ita ſe geſſit,ut verus homo cre-

Cur cum Strigibus coeat Diabol.

ditus fuerit. Ex fide dignis audivi certis in locis eos equitum nobilium inſtar hoſpitium petiviſſe,unà accubuiſſe,ediſſe,paulò poſt è conſpectu diſparuiſſe. Dignas porrò eſſe tam dirum, & nefarium ſcelus audentes,quæ crudeliſſima etiam poena plectantur , apertius eſt, quàm ut probari debeat. Præcipit Deus ut cum bruto coeuntes concrementur ambo. An non gravius delinquit, qui ſpurciſſimos ſpiritus in amplexus admittit imò allicit,ac ſolicitat? Addo coronidis vice hoc poſtremum argumentum,Certiſſimum eſt Blaſphemos capitalibus ſupplicijs adficiendos , iuxta Legem:Quicunque malè dixerit Deo ſuo, portabit iniquitatem ſuam. Et qui expreſſerit nomen Iehovę,moriendo morietur, lapidando lapídabunt eum̃ univerſus cetus. Levit. 24. Conſtat autem horribilib.convicijs Lamias,ἐκ τῆς προαιρέσεως,ut Satanæ gratificent,Deum ęternum proſcindere, ac odium erga hunc teſtatum facere diris blaſphemijs. Itaq; quibus pœnis ſint afficiendæ nō eſt obſcurum.Etſi autem propriè blaſphemus eſt,

eſt, qui in Deum cõvicia iacit, animi ſui ſcelerata libidine & protervia ductus: video tamẽ apud Iudæos, & in novo etiã Inſtrumento blaſphemos vocari etiam eos, qui Deum abiurant, & pietatẽ cultumq́; divinum omnẽ maledictis proſcindunt Act.18.6.Iac.2.7.1.Pet.4.14.F V R. Frivola ſunt hæc, ut poſteà videbitur: tu nunc fabulã abſolvito. E R. Frivola vocas, & rides: at falſa eſſe nullis argumentis probas. Ego verò his me rationib. evidenter demonſtraviſſe ſcio, Sagas iuxta p̃ſcriptum Dei capitali ſupplicio obnoxias eſſe: nec peccare magiſtratũ, quicunq; tales morte multat: ſed volũtatẽ divinam exſequi, remq; Deo gratã facere: ſi modo nocentes puniat. Cæterùm nõ infligitur pœna vel his vel alijs propter finem aliũ, quã ut cæteri abſterreantur, nihilq́; tale audeãt. Iccirco tam crebrò repetitũ apud Moſen legimus, quoties occidere aliquot ob perpetrata flagitia iubet, ideo fieri, ut alij videãt, ac timeãt eade cõmittere. Quam cauſam Plato etiã retulit, loco nuper citato ſic ſcribẽs. οὐχ ἕνεκα τοῦ κακουργῆσαι διδοὺς τὴν δίκην

Concluſio.

Cur pœna ſcelerosis infligãtur.

(ἀ γὰ τὸ γεγονὸς ἀγέννητον ἐσαι ποτὲ) τῶδ' εἰς αὖθις ἕνεκα χρόνον ἢ τὸ παράπαν μισῆσαι τὴν ἀδικίαν, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτὸν δικαιόμενον, ἢ λοφῆσαι μέρη πολλὰ τῆς τοιαύτης ξυμφορᾶς. Non infligendas ait pœnas propter maleficium, cum quod factum eſt, infectum fieri nequeat, ſed ut deinceps ſcelera vitentur & à patratoribus & à ſpectatoribus, aut ſaltem minus frequenter committantur. Iam ad argumenta, quæ ſupra nobis occinebas reſpondebo: niſi aliter tibi videatur.

Sagæ non quia perfecerint mirabilia occiduntur, ſed &c.

FVR. Audiam. & poſtea gravioribus tua confutare conabor. E R. Iterum dico, non ideo puniendas eſſe Striges, quia aliquid mirabilium illorum fecerint, quæ ſe feciſſe putarint, ſed quia opera Diaboli talia facere tentarunt. Iam monui, Deum morte punire vates & Magos, qui nemini detrimentum adferre vel in animum ſuum induxerunt, ſed vel futura ſolum prævidere ſtudent, vel ſuis preſtigijs delectationē alijs pariunt. Quid? an non occidere iubet, qui Divinatorem conſulit, etſi nihil mali aliud cogitet? Cur verò tanta in hos ſeveritate

tate animadvertere præcipit? Cauſa reddi alia nulla poteſt, quàm quòd vel apertè vel tacitè ſocietatem cum Diabolo paciſcuntur, qui talia audent. Fruſtra igitur obijcitur eas nihil damni dediſſe, quando non propter damnum datum, ſed fœdus cum Diabolo percuſſum interfici eas vult Deus. Nec excuſat eas, quòd nulla certa formula utuntur inſtar aliorum Incantatorum. Poteſt enim pactio hæc varijs modis contrahi. Satis eſt, quòd Diaboli auxilio agunt, quæ agunt. Nego inſuper pactionem hanc imaginariam eſſe, cum à vigilantibus petatur & præſtetur, non ſine præeunte deliberatione. FVR. Non quælibet deſertio eſt capitalis. ER. Fateor. at talem, qualis eſt Sagarum, extremo ſupplicio comprimi & coherceri non debere pernego. Alia fuit Petri abnegatio, ut ſuo mox loco audiemus. At ſi reſipit, miſeranda: ſi non reſipit, non occidenda cum corpore anima. Ad utrumque una facit reſponſio, Deum non velle, ut patratores ſcelerum capitaliũ ob id non trucidentur, quia vel pœnitere

Non una eſt ratio paciſcendi cũ Diabolis.

Quæ deſertio capitalis ſit.

Sceleroſi nõ ſubterfugiũt pœnã, quoties ſalutares pœnitet.

flagitij cœpit, vel nullo pacto pœnitet. An enim latronem pœnitentem dimittet Magiſtratus? aut pœnitere neſcientem non interficiet? Pœnæ, ut ante dixi, non infliguntur, quia vel reſipiſcat, vel non reſipiſcat ſceleroſus, ſed ut exemplo ſupplicij cæteri abſterreantur. Non eſt neceſſe, ut anima quoque occidatur, cū corpus occiditur. An enim nulli ex illis, qui vel iuſtè vel iniuſtè interficiuntur, ſervantur? Abſit. Equidem ex utriſque multi & ſalvantur & damnantur. Hæc enim mors temporalis, neque ſalvat, neque damnat. Inſtituendæ ergo prius ſunt, quàm occidantur. Nec ob id etiam reducere te ſub iugum Moſis volo (quamquam non video, ubi Lex Dei moralis ſublata ſit. Certè Chriſtus Mat. 15. ſtabilire eam potius videtur, quā tollere.) Sed hoc ſolum affirmo, quæcunq; ſcelera Deus capitalia fecit, ea nunc etiam pœna capitis à magiſtratu abſque offenſa Dei coerceri poſſe. Non urgeo, ut omnino fiat, ſed facientem non peccare aſſevero. Si poſſint aliqua mitiore pœna æquè feliciter reprimi, duriorem

Quæ Deus ſcelera capitalia fecit, nūc etiam pro talibus habenda.

non flagito: cum ob hanc ſinem pœnas inſtitutas docuerim, ut à ſceleribus homines earum metu avocentur. Nec rectè ſentit, qui gratiæ tempus in quo nos vivimus, huc uſque iudicat extendi, ut maiorem ſceleribus libertatem putet conceſſam. Vivimus ſub libertate Evangelij: ſed hæc libertas non iubet Magiſtratum ſcelera negligere, nec aliàs poteſtatem facit liberius peccandi. Non enim minus nunc, quàm ſub Moſe, puniri cupit Deus ſceleroſos, propter ante dictam cauſam: quòd nuper citatus Matthęi locus clariſſimè demonſtrat. Libertas Evangelij ad conſcientiam pertinet, non dat impunitatem ſcelerum: ac liberat nos à iugo ceremoniarum, non tollit moralem legem, eiuſque pœnas. Quocirca non poſſet reprehendi Magiſtratus, ſi falſum teſtem, ſponſam corruptam, furemq; diurnum, eo modo nunc plecteret, quo Deus plecti per Moſen iuſſit. Nec impedit, quòd de adultera dicebas. Non enim prohibuit, quin ſecundum legem puniretur: ſed quia

Libertas Euangelij non iubet parcere ſceleroſis.

tentandi cauſa adduxerant, eos arguit. Taceo, quòd nõ venerat Chriſtus, ut iudicum ſubſellia occuparet. Quòd 6. cap. Luc. negat oculum pro oculo pendendum, non ad magiſtratum politicumque ordinem pertinet, ſed ad priva tos. Vult enim docere, quanta eſſe debeat Chriſtianorum perfectio, & patien tia erga proximum. F V R. Satis diu te audivi, tepus poſtulat, ut me viciſſim rationes tuas oppugnantem, & quæ brevius ſuprà dixi, verboſius explicantem & confirmantem audias. E R. Opponito quicquid excogitare, aut ex alijs diſcere potuiſti: libenti animo te feram. Equidem ſummum conatum tuum in reprehendendis noſtris & muniendis tuis ſummi beneficij loco ſum habiturus. F V R. Nego tibi primum audacter, Sagas cõprehẽdi ſub Magis. Magno enim intervallo à nefarijs Magis diſtãt. Magi ultrò inſana quædam animi elatione impulſi, aut illicita curioſitate moti, applicant animum ad has artes: Sagæ autem à Diabolo perſuaſæ faciũt, quæcumque hic faciunt. Eſt autem lon

Aduerſus 1. argumentũ obiectio.

gè

gè gravius ex propria voluntate & deliberatione ſcelus committere, quàm illecebris quibuſdam ad hoc induci: nec eandem utrique pœnam luere debent. Exemplo ſint duo homicidæ, quorum alter re apud ſe diſputata male faciendi libidine incitatus hominem occiderit, alter perſuaſionibus inductus idem patraverit. Primùm capitis pœnam commeruiſſe certum eſt: alterum aut excuſabilem, aut longè mitiore pœna mulctandum dicimus: propterea quòd illius factum cauſam habet internam, huius externam. Præterea non fuerunt noſtri temporis ſtriges cognitæ Moſi. Quare ſub Magorum complexu non potuit eas comprehendere. ER. Si ſoli illi Magi, nomine Magorum continentur, qui omnia ſimilia habent, libenter dabo, Sagas inter Magos cenſevi non poſſe. Iam enim demonſtravimus, multa eos diſſimilia facere. Sed & ſcelere Sagas vincere plerosq; alios Magos itidē docuimus. Verùm illo modo Magorum tantùm una erit ſpecies. Nos autē oſtendimus, Magiam eſſe Divina-

Magorum ſpecies ſeu modi plures.

tricem,& Operatricem: & huius etiam ſive ſpecies ſive modos, ſive gradus, ſive differentias, plures inveniri monuimus.Propter confuſionem modi addiſcendi & exercendi, propter inſtrumenta, quibus ſæpè ijſdem plures utuntur: propter finem etiam, qui unus non eſt omnium, ſi de proximo loquamur, in veras ſpecies diſtrahi non poſſunt. Ex hoc tamen nunquam efficietur, non contineri omnes ſub unius veluti generis complexu. An enim homo non eſt animal,quia multa habet, quibus alia quædam animalia carent? Habent ſtriges quędam propria,ſi cum alijs quibuſdam Magis comparentur, ſed propter hanc diſparitatem, non poſſunt ex Magorum genere eximi.Equidem communia ſunt Magorum omnium,(de operatoribus ago) pactio cum Diabolo vel aperta vel tacita, & mirabilium naturæque vires tranſcendentium effectio,idque opera & auxilio Dæmonũ.In quo hæc inſunt,is Magus eſt.At in ſtrigibus reperiuntur omnia.Nam & fœdus cum Diabolo ineunt verè & apertè, & ten-

tentant facere, quæ naturaliter facere nulli homines poſſunt: & denique perficere talia ſtudent, non Dei auxilio & potentia, ſed Cacodæmonum opera.

Cur ergo negas inter Magos numerari debere? F V R. Quia non eadem eſt utrorumque definitio aut deſcriptio. Etenim Magus eſt, qui vel ex libris, vel à Dæmone alióve Magiſtro quopiam edoctus eſt, carminibus, ritibus ſolennibus, characteribus, imaginibus, figuris, rebus alijs, Dæmones in eum finem evocare, ut ad poſtulata vel voce, vel nota, vel quocunque alio modo reſpondeant, opusúe aliquod præter & ſupra naturæ ordinem perficiant. At Lamia eſt, quæ ob præſtigioſum cum Dæmone contractum fœdus vel ſponte vel Diaboli hortatu auxiliove detrimentum aliquod, vel carmine, vel re alia per ſe non malefica adferre alicui tentat. E R. Quod hic eſt diſcrimen tantũ, quòd nos prohibeat ſtriges inter Magos numerare? Vtriq; fœdus pangũt cum Diabolis, tametſi Magi occultius

Quid Magus.

Quid Saga.

& obſcurius id faciant. Vtrique utuntur carminibus, figuris, rebus à Diabolo medicatis, ut putant, ad id perficiendum, quòd optant. Ego profectò nihil inter eos video diſcriminis magni, quã quòd deteriores ſunt Magis noſtræ Sagæ. Illi fermè ad futurorum prævisionem, aut delectationem, aut iocum ſive ludum, aut oſtentationem agunt, quæcunque agunt: hæ ad perniciem & detrimenta aliorum ſua omnia dirigunt. Illi putant ſe Dæmones cogere, & hac re alijs præſtantiores eſſe, hę tamquam patronum, tutorem, ac Deum ſuum agnoſcentes, obedientiamq; omnem promittentes ab eo poſtulant, quod perficere cupiũt. Illi ex libris doctrinam ſuam hauriunt, hæ ab ipſismet Diabolis plerumque inſtituuntur. Illi pietatem expreſsè nõ abiurant, hæ totas ſe ei ſtipulata manu dedunt. Hæc & ſimilia non probant eas non eſſe ſub Magis comprehenſas, ſed tales Magos nõ eſſe tantummodo probant, ſic qui hominem non eſſe quadrupedem oſtendit, is non probat ſub animali non contineri, ſed tale animal non eſſe

Sagæ vincunt impro bitate Magos.

esse indicat. FVR. Discrimen prorsus maximū in hoc est,quòd pactum Sagarum præstigiosum est totum, & invalidum. ER. Quî sic? An quia Diabolus fœdifragus est,& per dolum ac mendacium agit? Quis unquam dixit pactum ob id non intercessisse inter fœderatos, quia pars altera servare pactū nunquā cogitavit,sed simulatè egit, ut per fraudem alteram opprimeret? Aliud est paciſci & aliud pactis stare. F V R. Sed Diabolus simulat se hominem: atq; oculos & phantasiam miseris vetulis prę stringit. E R. An Diabolus præstigium est,ac imaginarium quiddam, res vera nulla? Non puto. Quid ergo? Corpus, ais,habet circū sese pręstigiosum.At Sagæ hoc optimè norunt: & sub hac umbra Diabolum latere certissimè sciunt. Deinde verum non est,corpus in quo se offert,corpus omnino nullum,seu imaginarium duntaxat esse. Nam si videri & palpari potest, verum utique corpus est,non præstigium. F V R. Non advertis,quam tibi sis contrarius? si te audiemus,simul sunt præstigiæ,& non sunt.

Pactum Sagarum & Diaboli nō est præstigium.

Quatenus corpus aſſumptũ ſit præſtigioſum.

E R. Præſtigioſum eſt, ſi humanum corpus eſſe putes, quòd mentitur ſolum. Præſtigioſum non eſt ſi pro tali corpore habeas, quale eſt, pro aëre ſcilicet condenſato. Sed fruſtra hoc ago, dum mihi tumetipſe ſuppeditas arma, quibus vincam. Quippe faſſus mihi es loco alio, Dæmones apparere aliàs integris, ſolidis, & expreſſis mortuorum cadaveribus, alias nebuloſis & evanidis umbris circumfuſis. Priore forma νεκρομάντεις, poſteriore σκιομάντεις decipit. Quare totum non eſt præſtigioſum. Verùm eſto, detur hoc tibi, corpus illud nil niſi præſtigias eſſe: an ob id pactio vera eſſe non poteſt? Equidem & loquitur & agit multa abſque viſibilis & palpabilis corporis aſſumtione. Deinde non cum corpore illo, ſeu quatenus tunc corporeus videtur, cum eo contrahunt, ſed quatenus Diabolus eſt, & inviſibilis & incorporeus ſpiritus. F V R. Atquí hoc non patitur naturarum diſparitas. E R. Nego tibi aliquod hic eſſe impedimẽtum. An enim pactũ inter Deum & Abrahamum,

Paciſci poteſt homo cum ſpirituali ſubſtantia.

mum, Moſen, alios, irritum ob id fuit & præſtigioſum, quia cum eis locutus & pactus eſt, licet non videretur? Præterea ſi hæc naturarum diſſimilitudo non ſinit pactionē valere, ne Magi quidem alij pangere fœdus cum Diabolo poterunt: ſed erit hic quoque imaginarium & falſum, quicquid tentatum fuerit. Striges certè nullæ ſic deſipiunt, ut corpora, in quibus eis apparent, Diaboli, verè humana corpora putent. Sciunt ab ipſis talia indui ad tempus, rurſusque deponi, cum libet. Paciſcuntur nihilominus cum eo: quem Diabolum eſſe clarè & certò cognoſcunt, quacunque ſpecie ſeu forma ſe oſtentet. Quid igitur comminiſci poterimus, aut quo argumento pactum nullum intervenire probabimus? Ego equidem nihil excogitari poſſe video. Etenim verum non eſt, Dæmonem fœdus hoc ferire cum dormientibus, aut in ſolo ſpiritu oculorum & cerebri hæc fingere, nec extra eas tunc eſſe. Non enim omnia ad eum modum agit cum ſtrigibus, ſed verè in

Diab. non paciſcitur cum dormientibus.

mentita ſeu ficta forma comparet, veroq; cum ipſis loquitur extra ipſas exſiſtens. Et quod hoc facere poſſit, ac ſæpè fecerit, tum innumeris alijs exēplis, tum vel unica Saulis hiſtoria 1. Sam. 28. cap. firmiſſimè demonſtret F V R. Pactum expreſſum intercedere nondum credere poſſum. E R. Age, detur hoc etiam tibi, expreſſum pactum non intervenire, an ob id ex Magorum numero excludentur? Nullo pacto. Equidem Magi plurimi non modò non contrahunt fœdus cum Diabolo apertum, verum etiam putant ſe invitam & repugnantem attrahere, & cogere: quos tamen propter occultum pactum pœna dignos cuncti iudicamus. Et cum ad Sagas non vocatus ſubinde ultrò accedat, neceſſarium eſt, arctiorem inter Striges & Dæmonem, quàm inter eundem & Magos coniunctionem exſiſtere. Conſtat præterea ex ſacris literis, Deum velle Magos ptopter hanc qualemcunque cum Diabolis communitatem occidi, etiamſi Magia ſua nulli nocuerint, aut nocere voluerint. (Probationem nō expecta-

ſpectabit qui meminit,Deum interfici velle de re dubia Magos duntaxat conſulentes.) Quî ergo parci eum voluiſſe putabimus ſtrigibus, quæ cum Dæmonibus longè familiarius vivuunt? Quocunq; igitur nos vertamus, & quicquid tandem moliamur, ſemper hoc verum manebit,Striges inter Magos cenſeri,& pari cum ipſis ſupplicio ſceleratam eorum audaciam coherceri debere. FVR. Etſi nunc non occurrat,quid dicam,cogitabo tamen. E R. Quòd dicebas Magos ſponte, Sagas ſuaſore Diabolo talia meditari & agere, nō probat Magis eas non accenſeri. Nam & Magis multis author eſt Diabolus diſcendi Magicas vanitates:& Sagæ quoque nullo impulſore Diabolo,tamen ei ſeſe tradunt.Sępiſſimè filiæ à Matribus ſeducūtur, ut Magi impulſore alio quopiam & vanitati & impietati animum applicant. F V R. At Diabolus per alios inſtigat. E R. Si hoc excuſet,vix ullus ſceleroſus punien dus fuerit. Omnes enim à Diabolo vel apertè vel occultè incitantur: ſive inſuſurret hoc ipſe,ſive per alios ſuadeat.

Non propterea non ſunt Magæ, quia inſtigatore Diabolo peccāt

Aut ergo Magorum numero continentur Sagæ, aut Magi aliter deſcribendi ſunt: quod rectè nunquam fiet. Sive enim proprio conſilio Deum abiurent, & in tutelam Diaboli ſe dedant, ſive ipſo conſultore permotæ id faciant, ſemper fœdere Diabolico tenebũtur. Quin conatus adſit utriſq; mirabilia efficiendi, nullus, puto, dubitat. FVR. Vt maximè concedam hoc, tamen gravius illi peccant, qui ex propria deliberatione id agunt quàm quæ à Dæmone illectæ ſunt. ER. Ego verò hic non diſputo, illæné an hę ſceleroſius agant, ſed utroſq; inter Magos collocari oportere aſſevero: cum idem flagitium ambo committant. Nec adverſatur nobis exemplum duorum homicidarum abs te propoſitum: ſed maximè noſtra confirmat. Etenim qui ab alio perſuaſus hominem occidit, non minus eſt homicida, quàm qui à nemine impulſus idem admiſit facinus. (Accipi debet, quòd dicimus, de eo, qui nõ eſt coactus, ſed perſuaſus tantum: & cum facere non poſſet, perſuaderi tamen ſibi, ut vellet, paſſus eſt.) Quòd ſi er-

Homicidæ pœna tenetur etiã is, qui aliquo ſuaſore hominem interficit.

ſi ergo uterque homicidij reus eſt, quomodo non merebuntur ambo homicidij pœnam? FVR Quia unius factum externum, alterius internum habent principium. ER. At nego tibi homicidij principium proximum ſeu cauſam propinquam non fuiſſe animi deliberationem internam. Aut enim, qui alio impulſore alium uita privat, invitus & coactus facit, (de quo caſu hic non agimus) aut volens. Quòd ſi volens interimit alium, quo pacto non habuit eiuſmodi homicidium cauſam internam? Deinde falſum eſt, homicidas non habere authorem & inſtigatorem Diabolum. Non enim illi tantùm Diaboli ſuaſu mala agunt, qui Sagarum inſtar cum eo colludunt, ſic inquam, ut eum videant, audiant, palpent, ſed etiam alij, qui eius ſuggeſtione ſceleratè agunt. Summa eſt, nunquam probabis homicidij pœna nõ teneri, quiſquis hominẽ occiderit (de privatis loquor, non de Magiſtratibus) neque invitè, neque alterius coactu. Quare nullum hic habet locum diſtinctio externæ &

Homicida omnis ſua ſorẽ habet Diabolum.

internæ cauſæ. FVR. Exemplo Adami & Evæ oſtendi poteſt, gravius delinquere, ac ſeverius puniendos eſſe, qui ſponte ſua malè agunt, quàm qui aliorũ ſuaſione moti peccant. ER. Nihil probat tuum de parentib. primis ac ſerpente exemplum. Primùm enim ad inſtitutum non pertinet. Non enim quodvis ſcelus capitale, homicidium eſt. Nam adulterium eſt capitale, quod ab homicidio longiſſimè aliud eſt. Deinde non commiſerunt parentes illi noſtri homicidium tale, de quali ſermo nunc eſt. Dum proponere exemplum debuiſti de duobus homicidis, quorũ alter ſponte ſua, alter inſtinctu alterius hominem occidiſſet, patratoris & ſuaſoris exempla proponis. Eva ſuaſit Adamo, ut pomum vetitum ederet, quod hortatu ſerpentis ipſa prius deguſtarat, ſed non ita ſuaſit, ut ipſa non idem prius feciſſet. Deinde ambo Adam ſcilicet atque Eva tranſgreſſores facti ſunt Legis, aliorum cohortatione. Etenim Eva ſerpentem, Adamus tunc Evam habuit impulſorẽ. Nullus ergo hic homicida, qui à nemine in-

ne invitatus hominem necaverit. Denique nihil probat exemplum. An enim Adam non eſt ea pœna affectus, quo poſita erat comedentibus de fructu vetito? Puto nos omnes ſentire, utrum impunè ei fuerit. Mortuus certè non minus eſt, quàm Eva, tametſi alia quædam incommoda inſuper paſſa hæc fuerit. Sed hic non diſputo ego, utrum Sagę levius an acerbius (eſt enim pœna capitis una mitior & tolerabilior altera) reliquis Magis ſint excarnificandæ, ſed hoc tantum aſſero, negari non poſſe, quin ſpeciem Magiæ conſtituant, & ob eam cauſam Magorum pœnæ ſint obnoxiæ.

FVR. Clarè ſatis video exemplum minimè quadrare, minus etiam probare.

Vtrum Sagæ Moſis et Chriſti tẽporibus fuerint.

ER. Quòd Moſis ætate ſtriges noſtras non fuiſſe contendis, ſententiam noſtrã non infirmat. Fieri certè poteſt, ut & Magi aliqui exorti poſt illud tempus fuerint, quales tunc non exſtiterint, non tamen ob id non ſunt hi tales ſub Magis comprehenſi. Etenim Magum faciunt mirabiliũ effectiones Dæmonis virtute vel auxilio, & vel aperta vel tacita cum

eo pactio. Modi agendi, & instrumenta quibus agunt, itemque fines, non efficiunt Magos, sed tales quosdam Magos. Scio ante Christum natum Magos nullos Christi & Iesu nominibus usos ad ejiciendos aut aliter cogendos Dæmones: quales postea enati sunt plurimi: sicut omnes norunt, & Luc. 19 Act. testatur. An hos Magos fuisse aut Magica exercuisse negabis? Vix puto. Si Magi fuerunt ac sunt, à Mose condemnati etiam sunt, licet ætate illa nondum exsisterent. Cur non idem igitur in Sagis locum habeat? Esto, nō egerint tunc præcisè talia, qualia nunc agunt. (Christum certè abiurare speciatim non potuerūt) An ob id, quæ nunc sunt, ad illas nihil attinent? Dæmon his artibus à se excogitatis addit, detrahit, mutat aliquid, prout conducere iudicat, sed rem ipsam interim non ex toto tollit. Iussit Moses nō erigere statuas ad cultū prostantes, nec scivit tunc fortè futurum, quòd Petro, Paulo &c. posteri essent tales erecturi: nec tamen non prohibuit lege illa etiã nostras? Denique certum est, Deum sic

Leges Dei præsentib. & futuris cogruunt.

leges

lege tuliſſe ſuas, ut non præſentibus ſolum temporibus, verum etiam futuris congruerent: utque non illa tantum vitia, quę in Dei populo vigebant, ſed & aliarum gentium, & ætatum ſcelera, quæ vel exſiſterent alibi, vel naſcitura deinde eſſent, comprehenderent. Quare nihil efficis hac obiectione ſi maximè nullas tunc exſtitiſſe tales probare poſſes.

FVR. Probabile tamen eſt, nondum fuiſſe tales anus. ER. Imò probabilius multò eſt, viguiſſe tunc etiam hanc peſtem, aut eius vel ſororem vel matrem. Etenim præſtigias iſtiuſmodi deſcribit Orpheus, qui annis plus minus 1270. ante Chriſtum floruit, illo ferè tempore, quo Abimelech Iſraëlitas iudicavit. Ariſtophanes Theſſalicarum φαρμακίδων meminit non ſemel tantùm, quibus omnes ſcriptores attribuerunt, quæ noſtræ Sagæ nunc ſibi arrogant. An non Troiani belli temporibus fuiſſe ſcribit Homerus Circen & Sirenes, quæ carminibus ſeu incantationibus dementarēt ſtultos? An non carmine ſanguinem repreſſum fuiſſe Vlyſſi ab Autolyci filijs

Antiquiſſima eſt ars Sagarum.

affirmat? Cœptum porrò eſt Troianũ bellum annis ferè 1200 ante Chriſti nativitatem. Hippocr. in lib. de Morbo ſacro, Plato multis in locis, Ariſtot. quoq; eadem ſcribunt, ut ex ſupra dictis perſpicuum eſt. Circa 300 annum urbis Romæ, anno videlicet tertio, Olympiad. 81. ante Chriſtum ex Virgine natum 452. profecti ſunt in Græciam Legati ad petendas leges 12 Tabul. in quibus hęc peſtis apertè damnatur. Sed parum refert ſive exſtitiſſe tempore Moſis, ſive poſtea exortas putemus, dum rem ipſam prohibitam oſtendimus. Sufficiat oſtendiſſe aliquos paulò poſt Moſis gubernationem hanc Dæmonis artem exercuiſſe, cũ tu nullo prorſus argumento monſtrare poſſis, nullas tunc exſtitiſſe. Cur ergo non videatur noſtra ſententia tuę opinioni anteponenda? FVR. Chriſtus & Apoſtoli nullum talem curarũt. Quare veriſimile eſt, nullos tunc ab eis fuiſſe læſos. E R. Sed nec Melancholicum, nec Maniacum, nec Phreniticũ, nec Epilepticum (niſi τὰς σελήνιαζομένας Matth. 4. putes Epilepticos fuiſſe) nec alios

An Chriſtus Apoſtoli & Sagarum cauſa ægrotantem ſenarint.

lios fatuos,aut deliros,nec Podagricum nec Colicum, ſpeciatim & explicatè ſanatum legimus.An propterea nulli tũc fuerunt morbi tales? Et fuiſſe tunc his morbis afflictos,& à Chriſto vel Apoſtolis ſanitati reſtitutos credimus, dum omnis generis ægros ſanaviſſe ſcribuntur: licet nominatim expreſſi non ſint. Adde quòd non lædunt ipſæ, ſed Diabolus eſt læſionis author,quando eis obſequens,quòd petunt,efficit. Quid igitur vetat, inter illos, qui à Dæmonibus vexabantur,hos etiam ſanatos fuiſſe? licet additum non ſit,qua occaſione Diabolus affligere cœperit. Semel dicam omnia: nihil omniuo valent, quæcunque hîc obiecta nobis à te fuerunt. FVR.

Ad alteram tuam rationem venio, quã apertè confutant:primùm Etymologia Hebracæ dictionis,qua Exod.22 cap.Moſes utitur.deinde Septuaginta interpretum ſuffragium,& Rabinorum conſenſus. denique Ioſephi explicatio. Omnibus his probatur,vocem illam ſignificare,veneficam propriè dictam, quæ ſcilicet venenatis poculis,aut venenis veris

Contra argumẽtum ſecundum.

quocunque modò oblatis interficit.

E R. Ego contrà sentio, pro ea positũ fœmina(sub quibus etiam viri comprehenduntur) quæ Diaboli opera & arte conatur vel nocere vel benefacere, vel aliud aliquid agere : quod hoc modò probo. Vox hæc(& ab ea derivatæ aliæ) nusquam in omnibus Testamenti veteris libris significat propriè dictum veneficium. (Repetita est Exod.7.vers.11. Item 4. Reg. 9. vers. 22. Item 2. paral.33. vers.6. Item Esa. 47, vers. 9. & 12. Item Ierem.27.vers.8. Item Dan.2.vers.2.Item Mich.5. v.12. Item Nah.3. v.4. Item Malach.3. v.5.) Ergo neque in 22.cap.Exodi in eo significato posita est. Quippe in locis alijs omnibus vel vaticinatorem, vel Incantatorem, vel quavis alia ratioue Dæmonis auxilio seu opera in rebus agendis utentem significat. Et quod 7. cap. Exod. sic positum sit à Mose,fatentur omnes ab ipsa veritate coacti. F V R. Sed liberiore significato usurpata ibi fuit. E R. Quomodo verò liberius usurpatam, & non propriè potius acceptam dicis, qui aliter nullo in lo-

Nomen à Mose 22. Exod. positũ, non significat venena exhibentẽ.

in loco positam probare potes? Adfer locum, ubi citra controversiam significet propriè nominatum veneficium, sicuti ego adfero locum ex 7. cap. Exodi, ubi ex tua ipsius cõfessione aliud denotat. Si non potes, fatere te hac in re errare, aut ratione firmiore tuam opinionem confirma. Legitur eadem 18. Deut. quo in loco nemo sanus aliud notare putet, quàm quod diximus. Loquitur enim Moses ibi non de veneficis aut homicidis alijs, sed de illis, qui cum Diabolis, & ab eo excogitatis artibus, commercium ac societatem habent. Qui alios omnes intueri locos volet: verum nos dicere mox affirmabit. F V R. Heus tu, Non bene concludis, nomen in hoc significato aliquot locis positum est. Ergo & 22. Exod. idem significat. E R. Respondeo in casu nostro firmè sequi. Etenim de Hebraicarum vocum significationibus non possumus aliunde iudicare, quàm ex sacris literis. Ergo si nomen aliquod in veteri Testamento locis pluribus repetitum est, idem aut simile semper

Nomen Hebraicũ significat cũ Diabolo cõmunionem habentem.

ſignificet, neceſſariò ſtatuemus, id ab eo propriè ſignificari. Quare ubicunq; idem illud occurret, idem aut ſimile ſignificare pronũciabimus: niſi circumſtantiæ cogant nos in alio ſignificato accipere. Et hanc ſignificationem propriam eius non eſſe, per ſe eſt notum, niſi putare velimus ſpiritum ſanctum nominibus crebrius impropriè, rarius autem, imò vix unquam propriè voluiſſe uti: ſignificat igitur vox illa, non liberiore, ſed proprio ſignificato, Divinatorem impium, Magum famoſum, Incantatorem, & hominem diabolicis artib. utentẽ. Quod ſit Etymon vocabuli diximus, nũc quid 22 Exodi ſignificet videamus, ſi propriè poſitum eſt vicimus. Etenim veneno ſeu toxico necans, nihil ſupra Naturæ leges, morem, vires tentat: nec eget ad id peragendum opera Diaboli magis, quàm homicidæ alij. Si impropriè poſitum contendatur, probare oportebit. At quomodo probabitur, cũ nulla res, nullaque ſpecies circumſtantiæ nos cogat à propria notatione recedere? Theologique omnes propriè ſumi

mi iudicarint, veteres pariter & recentiores. Nos optimis rationibus propriè ſumi debere oſtendimus: & inter alia hoc etiam diximus, ſub homicidio contineri veneficium propriè ſic vocatum. Quiſquis enim ſciens ac prudens hominem interimit, quocunque modo vel inſtrumento id peragat, homicidij reus eſt. Tu contrà cenſes veneficium proprio eguiſſe articulo, quia multis conditionibus diſcrepet à cæteris homicidij ſpeciebus. Clàm enim committi, ut ne fortiſſimus quidem vir ab inſidijs imbecillæ mulierculæ vel famuli cavere poſſit: & ſub prętextu ſalutaris poculi in illos, quos aut propter officia, aut neceſſitudinem amare debebas, & ab inferioribus in ſuperiores. Quaſi verò non cadere omnia hæc poſſint in alias homicidij differentias. Nulli ne clàm occiduntur? nulli clàm ſtrangulantur, aut ſuffocantur à mulierculis, famulis, fratribus, liberis, coniugibus, ſubiectis? Quo pacto igitur ob hæc nova lege opus fuit? De clandeſtino homicidio Deuter. 27 dictum: de pœna & ſpeciebus

Veneficiũ propriè dictũ, eſt ſpecies homicidij.

varijs 35. Num. Quare ſupervacanea hæc lex videri potuiſſet. F V R. At Septuaginta interpretes verterunt φαρμακὸν, quod nomen cum in malam partem ſumitur, ſemper apud Dioſcoridem, Galenum, & totam Græcorum antiquitatem, pro veneno aut medicamẽto venenoſo ponitur. E R. An putaſti aliquem tibi hoc conceſſurum? niſi fortaſſe Platonem, Ariſtotelem, Ariſtophanem, aliosque probatos authores Græcos (& quidem vetuſtos) fuiſſe neges. Dioſcorides cap. de Rhanno ait, Fertur ramos eius, ſi pro forib. aut feneſtris ponatur (ἀποκρούειν τὰς τῶν φαρμάκων κακουργείας) maleficia pharmacorum ſeu incantamentorum pellere. Non vocat hic pharmaca res per ſe noxias, (quomodo enim pro foribus aut feneſtris poſiti rami, veneni importationem impedirẽt?) ſed Magicas. Galenus rarò ſic uſus eſt, fateor. Cauſa eſt in medio poſita. Docere enim artem Medicam, non Maleficia & Incantationes voluit: quòd initio lib. 6. de Simpl. pharm. facult. teſtatur. ſic de Pamphilo ſcribens, καὶ δὴ κέχρηται πρὸς πε-

Græci omnes nomine φαρμακῶ pro incantamento utuntur.

περὶ ἀπλα καὶ ἄλλας μαγγανείας, ἃ περιέργως μόνον, οὐδὲν ἔξω τῆς ἰατρικῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ ψευδεῖς ἁπάσας. ἡμεῖς δὲ ὅτι τούτων οὐδέν, ὅτε τὰς τούτων ἔτι ληρώδεις μεταμορφόσεις ἐρῶμεν. Ideo ſe de talib. pharmacis (hoc enim nomine fuiſſe tunc appellata clarè oſtendit) nihil dicturum ait, quia extra fines artis Medicæ poſita, & falſa ſeu invalida ſint univerſa, fabulæ aniles, præſtigioſa & incantatoria ſeu Magica. Sic cum ſecundo libro de Compoſitione pharmacorum κατὰ τόπους de περιαπτοις Archigenis loquitur, de eis ſe nihil dicturum ait, quia nullam rationem Medicam (οὐδένα λόγον ἰατρικὸν) habeant, ac ſola experientia iudicentur. Vocaſſe nihilominus talia unà cum alijs, Φάρμακα, licet inania & inefficacia iudicaret, ex dictis conſtat. Sed & decimo libro citati prius operis, hæc habet. ἐγὼ τοίνυν ὅτε βασιλίσκων, ὅτε ἐλεφάντων, ὅτε ἵππων νεκρῶν, ὅτ' ἄλλου τινὸς, ὃ μὴ πεῖραν αὐτὸς ἔχω, μνημονεύσω. τῶν δὲ καλουμένων φίλτρων ἀγωγίμων ὀνειροπομπῶν τε, καὶ μισήθρων, τῷ ἀρχαίῳ αὖ, οὐδ' εἰ πεῖραν ἱκανὴν εἶχον, ἐμνημόνευσα,

ὥσπερ οὐδὲ τῶν θανασίμων φαρμάκων, ἢ τῶν, ὥς αὐτοι καλοῦσιν, καθοποιῶν. ἐκεῖνα μὲν. γὰρ αὐτῶν, καὶ γέλοῖα, καταδῆσαι τοὺς ἀντιδίκους, ὡς μηδὲν ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ δηνηθῆναι φθέγξασθαι &c. Num posthac dices, Galenum malefica Sagarū instrumenta non appellasse pharmaca? Non puto. Rem damnavit, nomine φαρμακοῦ, nominari ab omnibus non ignoravit, nec ipsum sic nominare piguit. Quid? an περίαπτα, & φυσικὰ remedia à nonnullis dicta & probata Medicjs, non omnes perpetuò vocant φάρμακα, etiamsi mali causa usurpentur, viq́ue venenata omni careāt? Hippocr. etiam lib. de Morbo sacro πεφαρμαγμένους ὑπ' ἀνθρώπων, vocare videtur incantatos seu incātatione læsos, cum ibi de curationibus Magicis agat. Falsum ergo est, Pharmaci nomine Græcorum antiquitatem, Galenum, Dioscoridem, alios omnes, non comprehendisse Magorum & Incantatorū instrumenta. Pręclarè ex his perspicitur, Septuaginta interpretes, cum nomen Hebraicum ubique verterunt, nominibus φαρμακοῦ & φαρμακείας &c. rectè usitateq́ue sic vocas-

Septuaginta interpretes rectè usitatéque Magos vocarūt Græcè φαρμακοὺς.

ſe,tum maleficia tum maleficos, qui ſci licet Diaboli opera res mirabiles tum ſcire, tum agere ſtudent. Sic enim Græcos omnes tales nominare ſolitos fuiſſe longè ante Septuaginta interpretum ætatẽ certiſſimis teſtimonijs probavi. Vixerunt enim annis non multò paucioribus 130 poſt Platonem,ut vetuſtiores præteream. Quamobrem non potuerunt ignorare linguæ huius verũ uſum.Ne hic igitur habes, quo nos oppugnes.De Rabinis fruſtra hic egero. Quis enim dubitet,cum Manaſſen ſcriptura dicit Maleficos reſtituiſſe cũ Pytoniſſis,non accipiendum eſſe de veneficis veris? Quis putet Regem Nebuchadneſerem vocaviſſe veneficos ad iudicandum & interpretandum inſomnium? Cùm ex ipſo textu aperta ſit nominis ſignificatio,non eſt cur ſoliciti ſimus ulterius. Quamquam Rabinos nõ dubitem à nobis ſtare, non ab adverſario. FVR. Quid Ioſepho reſpondebis? E R. Idem ferè.Neque enim fidem meretur maiorem ipſa ſcriptura,hoc eſt, ſpiritu ſancto. Quamquam cum dicit,

μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων, credi possit, eum de Incantatricũ pharmacis loqui. Sed non est opus ista superstitiosius examinare, dum aperta è scripturis argumenta habemus. Si Iosephũ citare non potuisse existimes, etiam illud laudare oportebit, quòd scripsit, Solomonem artem inveniſſe ad usum & præsidium adversus Dęmones: modum quoq; coniurationum & incantationũ contra morbos instituisse. Eleazarum Hebræum se vidisse scribit, pręsente Vespasiano Cæsare, per nares extrahere Dæmonem ab obsesso, idque virtute radicis à Solomone monstratæ, quam in annulo inclusam haberet. Quis miretur, Iosephum talia deliria probantem, hanc legem aliter interpretari? Nisi enim hoc ita faceret, semetipsum condemnaret. Scribit etiam Io. Franciscus Picus, in Hebraica Iosephi historia scriptum esse, tantam fuisse Absoloni capillorum multitudinem, ut tõsor unus vix octo dierum spacio incidere potuerit. Sive sit ab eo scriptum hoc (Quod manifestum foret mẽdacium. Posset enim

Iosephus nõ est ἀναμάρτητος.

tot

tot diebus mediocre pratū forcipe demeti) ſive non ſit ſcriptum, conſtat ſuperiora cum ſcripſiſſe: & proinde nullius eſſe in hac quidem re momenti illius teſtimonium. Quocirca non infirmata eſt adverſarij obiectionibus ratio noſtra ſecunda, ſed multò magis confirmata. Ad tertium argumentum, quo probatum eſt, eas tamquam Idololatras interfici poſſe, quid adfers? FVR. Nil aliud, quàm quod Idololatras eſſe, Deumque abnegare nego. ER. Rectè. Non enim negari poteſt, quin ſecundum Dei præceptum Idololatræ ſint capitis pœna mulctandi. FVR Excuſari ſaltem exemplo D. Petri Apoſtoli Chriſtum abnegantis videntur: cuius factum gravius & deteſtabilius fuit Strigum facinore. ER. Exhorrui cum legi, quæ tu breviter attigiſti. Vno ad eca verbo reſpondebo, nullam eſſe inter Petri & Sagarum abiurationem ſimilitudinem. Petrus enim metu mortis ſic abiuravit Chriſtum, ut nunquam cogitaverit transfugere ad Diabolum: nec cum eo vel apertè vel tacitè magis

Contra argumentum tertium.

Differt negatio D. Petri a negatione Sagarum.

sit pactus, quàm omnes alij peccatores paciscuntur. At Sagæ nullius mali aut periculi metu coactæ,sponte & sine omni iusta causa, (plerumque aut libidine incitatæ, aut odio vel ira inflammatæ, aut similibus affectibus alijs abreptæ) Deum creatorem & liberatorem suum sic abiurant,ut in adversarii castra se cõferant,obedientiam promittãt, sẽ totas ei permittant, Dei & pietatis hostes se fore polliceantur, ad nocẽdum se comparent,in fœdos amplexus cum Cacodæmone veniant.Exprimit inuito mihi indigna Petri & strigum comparatio, ut dicere cogar,sanum non esse,qui velit æqualitatem inter Petri & Sagarum peccatum quærere. Tu verò videris D. Petri amplificationibus tuis gravius & maius statuere: quod rectè non fit.

FVR Idololatras occidi posse non inficior:At Sagas Idololatras esse, nõdum tibi concedo. ER. Ego verò me nondum videre affero,quo prętextu negari possit eas Idololatras, & quidem omnium,quæ in mundo unquã fuêre, pessimas esse. Multi adorarunt Idola,putan-

tantes esse Deus, aut Dei statuas: hæ ipsummet Cacodęmona, quē esse sciunt Dei & Naturæ hostem, venerantur. Ex illis multi rectè se putarunt facere, id est. per errorem & ignorationem Deastris suis servierunt, hæ certissimè norunt se flagitiosè & impiè agere. Hanc ob causam tanta constantia factum negant, ne pœnas, quas se commeritas esse nō nesciunt, luere cogantur. Illis de verò Deo nihil constitit, hæ quem cognoverunt, deserunt. Illi peculiare pactum contra conscientiam non semper contraxerūt adversus Deum verum, hæ sic abiurant Deum, & pietatem omnē, ut se hostes fore stipulentur. FVR. Sunt imaginaria hæc, nec verè sic fiūt. ER. Non inficior, imaginaria & pręstigiosa esse multa, quæ post contractū fœdus eveniunt. Tunc enim cum in sua potestate quodammodo infelices illas habet Diabolus, facilius quæ vult persuadet. Antequam verò pactæ sint, nō fiunt eiusmodi per imaginationem tantùm, sed revera societatem & amicitiam contrahūt. FVR. Vnde tibi constat conflatum cū

Ante contractū fœdus facta non sunt imaginaria

Dæmone pactum? Cum non interfueris, nec ex testibus alijs fide dignis habeas, ex earum confessione habeas oportet. Si sponte talia confitentur, vel sunt impossibilia factu, vel possibilia: quæ tamen aut facta non sunt, aut verè acciderunt. Si coactæ, parum valent, cum quæstionibus intolerabilibus expressa sint. Primi generis spontanea confessio, non meretur pœnam. Nec secunda, quia factum non fuit. Nec tertia, quia Diabolus miserarum phantasiæ inculcat ipsas fecisse, quòd vel naturaliter accidit, vel ab ipso perfectum est. Coactæ confessioni quis fidem habeat, ut ob eam occidendas iudicet? E R. At verò si non valet confessio quæstionibus extorta, nulli (aut certè perpauci) vel latrones, vel proditores, vel facinorosi alij, iustè plectuntur. Rari enim sponte confitentur commissa scelera. F V R. Vi tormentorum aliqui certè confitentur, quòd perpetrarunt nunquam. E R. Sed quæstionibus propterà non extorquendam veritatem nullus sapiens putet. Non propter

quamlibet ſuſpicionem,aut leuem coniecturam ſubduntur tormentis rei, ſed cum argumentis factum plenè probari poteſt, aut non multò ſunt inferiora perfectis probationibus. Neque obſtat, quòd iudex talia non vidit,cum ſatis ſit alios vidiſſe. Reuelantur etiam occulta ſcelera omnia tandem, ut hic ne Diabolus quidem prævidere & cauere omnia valeat. Quare fruſtra contemnas confeſſionem tormentis expreſſam. Spontanea cur valere non debeat, equidem intelligere vehementer velim. FVR. Quia vel confitetur impoſſibilia factu, vel quæ fieri quidem potuerunt, facta autem non ſunt, vel facta ſunt,ſed non ab ipſis. ER. Credo te oblitum eius, quòd probandum ſuſceperas, nempe pactum eas cum Dæmone non conflaviſſe. Non quæritur nunc utrum ſydera de cœlo detrahere,tempeſtates ciere,per aërem volare,per clauſas fores penetrare poſſint,ſed an cum Cacodęmone ſocietatẽ vel pactũ vel amicitiã contraxerint? An

Occulta ſlagitioſa tandem detegũtur.

Societatẽ contrahere cum Diabolo nõ eſt impoſsibile

hoc eſt impoſſibile factu? Non credo te hoc credere. Cur igitur iſta repetis,& fœdus nullum ferire cum Dæmone ijs oſtendere niteris? Et factu poſſibile eſt, & ſæpius quàm vellem factum eſt. Non ergo impoſſibile factu fatentur, cum ſe pepigiſſe cum Diabolo fatentur. Naturaliter hoc pactum non coit,ſed voluntatum conſenſionẽ adeſſe oportet ab utraque parte.Non enim poteſt Dæmon per ſe ſolum fœdus tale erigere. FVR. At imaginatio & deluſio eſt,veri nihil. ER. Mira res eſt,cum quis theſim defendere cœpit,certiſſima & veriſſima omnia negat,ut rectè ſentire videatur.

Non omnia ſunt vana prorſus, q̃ à Magis aguntur,

Sacræ literæ ſatis clarè teſtantur non eſſe nihil quæ cum Dęmonibus homines agunt: probat idem omnium ſeculorũ experientia:confitentur ſtriges univerſæ: demonſtrat res ipſa. An mulier in Endor non evocavit Dæmonem ſub imagine Samuelis? An Magi Aegyptij non excitarunt ſerpentes? An pſal. 58. phantaſma proponit,cum aſpides claudere aures ſcribit, ne vocem incantatoris audiant? An nullus ſerpentes carminibus,

nibus,itemque mures in unum locum coëgit? Docet ſcriptura Diabolum per ſuos prodigia editurum talia, ut electi etiam periclitaturi fuerint,ſi eos ſeduci poſſibile fuiſſet. Ergo non ſunt omnia imaginaria ut tu ais. Certum porrò eſt, non potuiſſe, & ne nunc quidem poſſe aliquem prædicta facere citra pactum Diabolicum.Cur enim non omnes poſſunt,ſi pactio nulla requiritur? F V R. Non omnes artem norunt. E R. Quaſi verò conſtet mulierem illam longam artem calluiſſe.An arte ulla Dæmon cogi poteſt? Minimè. Ex pactione igitur adeſt. F V R. Si vaniſſima ſunt mendacia,quæ tanta conſtantia fatētur, quòd volent per aërem,quòd ſegetes transferant,& huius generis multa faciant,cur in reliquis tantopere confeſſionis certitudo opponitur? Cur cum una hora & illa dicant,& fœdus ſe cū Diabolo percuſſiſſe fateantur,hoc magis, quàm illa verum credimus?aut cur non hoc,ſicut illa.imaginarium putamus? E R. Cauſæ hæ ſunt, quòd illa fieri non poſſunt, hoc autem poteſt, quod ferè ſomnian-

tibus apparent illorum imagines, hoc eſt, vigilantibus agitur: quòd illa à Diabolo eis perſuadentur, poſtquam eis iam imperat, easque liberius ac familiarius agitat, equitat, poſſidet, tractat. Poſſe fœdus cum Diabolis homines cõtrahere, certum eſt. Contrahere ipſas vigilantes ac ſcientes, æquè notum eſt. Nondum eas à Dęmone ſic teneri ac regi ante pactũ, ut poſt pactum eas demẽtat, confeſſum ſimiliter eſt. Quid igitur miraris, hoc nos credere potius verum, quàm illa? Quòd ſi hoc etiam factitiũ contendas, quæro ex te, cur Deus occidi mãdaverit? Quia venenoſis poculis lædunt, ais. Nihil enim adfers, nec adferre aliud potes. At monſtratum eſt, nuſquã in Bibliis nomen illud Hebraicũ, quod Exod. 22. legitur, vera venẽficia ſignificare. Deinde cõſtat, capitale fuiſſe Dæmonum uti opera, etiamſi nullis venenis lęderẽt. Mulier illa in Endor apertè ſignificat Sauli, nõ ſibi licere incantationib. uti, quòd Rex ſub pœna capitis vetaverit. veneficiorũ nulla hic fit mẽtio. Quia verò huius iã ſæpè mulieris facta eſt mẽtio,

tio,operæpreciũ fortaſſe fuerit totã hiſtoriam, quatenus huc pertinet, accuratè examinare. Primũ ergo obſervãdum eſt,quòd nõ ignoravit capitale ſibi exercitiũ artis ſuæ fore.Huius.n.rei gratia ſe notitiã eius habere negat:aut ſaltẽ exercere detrectat.Secundò,quòd umbram excivit,& in umbra Dæmonem, non autem Samuelem : licet opinaretur ſe Samuelem evocaviſſe. Tertiò,quod etſi non illud præſtitit, quòd ab ea petitum fuerat,ſcriptura tamen dicit eam hoc ipſum præſtitiſſe,hoc eſt,Samuelem excitaviſſe,licet præſtigioſus fuerit Samuel. Quartò,quòd non ſcribitur, fœminam hanc damnum alicui dediſſe arte ſua. Quintò,quòd nullius longę artis,quàm didicerit mentio facta eſt. Sextò,quòd nec deliraviſſe, nec obſeſſa à Dæmone legitur : multò minus quòd per imaginationem ſolam talia egerit. Poſtremò, quòd ſine peculiari cum Dæmonẽ conventione,quod fecit, facere non potuerit. Etenim alij , imprimis verò ipſe Saulus , qui hoc maximè voluiſſet, perficere non potuerunt. In hac ergo

Hiſtoria mulieris Magæ in Endor.

muliere amplius aliquid fuiſſe oportet. Quocirca cum arte nulla cogi poſſit Diabolus, neceſſarium eſt vi pacti & cõventionis cum mulieri vocanti adfuiſſe. Nihil enim aliud eſt excogitabile in hoc loco. FVR. Quid ex his efficere cupis? ER. Hoc volo, Sagas nihilo meliores eſſe. Primùm norunt artis ſuæ exercitiũ capitale ſibi fore: & ob id ſummo ſtudio celant. Secundò, ut non ſemper efficiant, quòd volunt, ſed pręſtigias tantum offundant, tamen apud Deum perinde eſſe ac ſi perfeciſſent. Nam non minus quàm illa, Dæmones in ſpecie aliqua hominis accerſere ſolent. Et ſicut illa putavit Samuelem ſe evocaviſſe, qui tamen ei non apparuit, ita Sagæ quoq; ſeipſas alioſque fallunt. Quartò, nocentiores ſunt illa, quæ ſemper nocere ſtudent. Quintò, ut de illa non ſcribitur longam artem eam tenuiſſe, ita noſtras quoque non excuſare hoc nomine debemus: cum non minorẽ illa cum Dæmone familiaritatem habeant. Sextò, apparet non eſſe deliria & ſomnia, ſed integris ſenſibus ac mente poſſe cum Dæmo-

Comparatio Sagarũ & mulieris illius Magæ.

Dæmonibus pactionem ferire impias mulierculas. Cum enim ſi illa nõ deliravit, noſtras per delirium omnia facere oportet? Et ſi paciſci illa potuit, quid impedit noſtras, quominus paciſcãtur? Denique ut illa, non quia venenum alicui propinaviſſet, ſed quia Incantatrix eſſet capitis pœnam promerita fuerat, ita noſtræ quoq; ſtriges puniri poſſunt, etiamſi nulli nocuerint. Certiſſimum namque eſt, eas non per ſomnum, ſed p vigilias fœdus icere ſolere. Nõ ergo me, ſed te gladio meo iugulatum ſentis.

FVR. Nunquam, ut arbitror, confeſſuræ factum eſſent, ſi ſaperent, ac vera eſſent, quæ eis intentantur crimina. ER. An non & alij facinoroſi hoc faciunt, quoties intelligunt ſe inficiari non poſſe? aut ſceleris eos pœnitet? Et ſanè animi eſt hoc minus mali argumentum. Quò enim quiſque obſtinatius negat, tãtò minus eum flagitij pœnitet: quod res docet. Neque ego aliquas inveniri negavi, quæ ſine tormentis faterentur crimen ſuum, ſed raras eſſe monui. Etenim aliquæ ſolo metu quæſtionum li-

Striges aliquãdo ſine tormentis fatẽtur crimen.

berè ad interrogata reſpondent. Nec deſipiunt,quæ ſic faciunt, ſed plus alijs, ſapiunt.Malunt enim ſine cruciatu dicere, quæ tormentis extorqueri poſſe intelligũt.Sed nec Melancholicę ſunt,nec mẽtis ac rationis magis expertes(quod ſubinde repetit Adverſarius) alijs ſceleroſis:quod iam ſæpè eſt monſtratum. Certum nõ minus eſt,nullas palàm, ſed apud illas ſolum iactitare ſuam peritiã, quas ſperant in ſocietatẽ pertrahi poſſe.Si melancholico delirio laborarent, cũ gaudio ſuas artes & mirabiliũ facien di ſcientiã omnibus prædicarent. Quare carent omni fide & veriſimilitudine, quæcunq; allata ſunt ad excuſationem contracti cum Diabolo fœderis,& horrificæ Apoſtaſiæ. FVR. Miſeret me infelicium,& ob id vellem,ſi poſſem,eas à carnificina liberare. Tu contrà, quicquid excogitari poteſt ad inflammandos iudices,id magno ſtudio converris. Cum aliud non potes, ſeducere alios clamitas.Quos inſulſę anus ſeducerent, cum ſint ipſæ deluſæ,niſi falſas imagina tiones pro veris actionibus defendere velis

Contra argumentum quartum.

velis? Cunctæ enim magiſtrum ſuum Dæmonem fatentur. Sexus etiam iners, ætasque ſtupida probant nihil huius fieri. Denique tam non cohærent, quæ tum Magiſtra, tum ab ea inſtitutæ narrant, ut facilè amentes & obſeſſas à Dæmone intelligas. E R. Quæ hæc eſt pietas? Vt præconceptam in animo tueris opinionem, etiam ſolem meridie lucere negaturus videris. Libet hic Ariſtot. dictum 10. Ethic. uſurpare, ὁ γὰρ πᾶσι δοκεῖ, τοῦτο εἶναι φάμεν. ὁ δ' ἀναιρῶν παύτλως τὴν πίστιν, ὃ πάνυ πιστὸν ἐρεῖ. Quo tu animo audes absque idonea & veriſimili probatione omnia inficiari, quæ non modò ſunt nota, verum etiam certa & vera? Quæ unquam Saga dixit, ſe aliquam in ſocietatem pertraxiſſe, quin idem altera, quæ ſeduci ſe paſſa eſt, affirmarit? Diem, horam, locum, modum, occaſionem, ſucceſſum, ſimiliter ambæ cum narrant, mentitæ nihilominus tibi ſunt. Multæ filiæ impuberes à matribus coactæ pepigerunt tandem, eæque reſipiſcentes narraverunt

nullis pœnis inductæ. Si nihil credendū eſt ulli homini, ne tibi quidem credemus. Si credendum alicui, cur tibi potius abſque rationibus loquenti vis credi, quàm alijs conſentanea veritati proferentibus? FVR. Quia ſomniāt, & corruptā habēt imaginationē. E R. Vnde hoc probas? Sciūt quid egerint, cū quo egerint, quomodo egerint, p̄ſentia, præterita, futura: in reb. alijs nullis delirant plus alijs: ad omnia aptè reſpondēt: deniq; nihil eſt, quòd accuſare poſſis. Loquor de illis, q̄ vigilantes faciunt, non q̄ dormientibus occurrunt. F V R. Sed magiſtrum agnoſcunt nullum excepto Dæmone. E R. Scio. Non enim ſic ſeducunt, ut ſine adductione ad Diabolū artem doceant, ſed pollicitationibus & perſuaſionibus dementant, ut libidine adipiſcendi quod cupiunt, & addiſcendi res mirabiles, patiantur ſe ad Dæmonem adduci, & in fœdus recipi. Hoc appellamus ſeducere, non autem, quòd tu videris ſentire, artes eaſdem docere. Satis enim intelligunt ſine Dæmonis opera, quæ vi pacti fœderis acquiratur, neminem

Quomodo Sagæ alios ſeducant.

minem participem tantorum miraculorum fieri. Nec ſunt adeò ſtupidæ, ut ſemper inculcas: nec ſunt omnes fœminæ: nec ſunt omnes vetulæ: nec in rebus alijs ullis, ut dixi, vel ſtupidiores, vel ſtultiores alijs deprehenduntur. Narrationes quoque earum, cum de rebus loquuntur, quæ vigilantes egerunt, ſic cohærent, tantusque eſt conſenſus factorum & dictorum, quantum alibi vix unquam reperias. Quocirca hic etiam verba fundis: niſi communi ſenſu nos privatos putes, aut hoc ſolum verum eſſe, quod tibi videtur, perſuadere poſſis.

Crudelitatem obijcis, à qua tantum diſto, quantum ab aqua ignis, & ab albo nigrum. Lenitatem decere Chriſtianos probè ſcio: ſed quæ circumſcripta ſit verbo Dei, non degenerarit in vitioſam indulgentiam. Hæc laudabilis non eſt, ſed damnabilis. Pugnat enim cũ voluntate Divina, & in exitium plurimos præcipitat. Quid enim? ſi impune ſit talia patrare, an non multos alios nefandis his ſceleribus, à quibus metu ſupplicij retrahuntur, contaminari neceſſarium

Chriſtianos decet lenitas verbo Dei præfinita.

est? Quæ ergo fuerit ista misericordia, quæ nec putre membrum sanat, nec sana ab eius infectione præservat? Memi-

Athalarici Regis Gotthorum dictum.

nerimus potius aureæ sententiæ Athalarici Gotthorum Regis. Impium est, inquit, circa illos esse remissum, quos cœlestis pietas non sinit impunitos. FVR. Non de te, sed de immanibus & Barbaris Iudicibus accipere debes, quæ dixi. ER. Sęvitia & tyrannis à Christianis omnib. longè abesse debet. Qui tales sunt cuius patris filij sint, satis ostendunt. Sed age, si quid adversus quintũ argumentũ struxisti producito. FVR. Nihil admodum: nisi quod iniquũ videtur, ut magistratus voluntatẽ, q̃ in actũ non venit, tã acerbè puniat. Distinguendũ quoq; est, inter sani & insani, seu deliri & fatui voluntatẽ. ER. Scio voluntatẽ peccandi à Magistratu puniri non debere, si in actũ non pervenerit. Scio etiã striges omnia facere, quę possunt ac norũt, ut alijs noceant. Cum non succedit res, nõ minus vehemẽter dolent, quam ob successum effusè gaudent. Aliquando ipsis instigãtibus Dæmonẽ negotiũ peragere, quoties

Contra argumẽtum quintum.

les iusto Dei iudicio ei conceditur, ne quidē negare ausis, puto. Plurima certè agunt Dæm. rogati & carminib. vel modis alijs evocati, quæ si accersiti & impulsi non fuissent, facturi non fuerant. Equidē serpentes aut mures non temerè cogunt, si Exorcista eos pacti nullus admoneat. In forma Samuelis nō apparuisset, nisi à fœmina Incantatricæ excitus fuisset. Nec serpentes illos corā Pharaone repræsentassent, si à Magis postulatū ab ipsis non fuisset. Ita nec morbos vel hominib. vel brutis infligerēt, si Sage quiescerent. Non sunt ergo extra culpā omnē striges: & tanto peccant gravius, quāto modus nocendi est fœdior: quātoq; is est nequior, p quē lædere studēt.

Agunt Dæmones rogati, q̄ alias acturi non fuerunt.

FVR. De venereis amplexib. saltem retractabis sententiā, cū nimis sit ridicula, falsa, puerilis & inepta, ut supra quoque te monui. ER. Refuta, si potes, aliquid eorum, quæ supra de hac ipsa re disputavimus. Congressus hic statim à pactione plerumq; fit, ut obsequentiores dein de habeat, faciliusque à Dei cultu & observatione ad sui venerationem traducat. FVR. At vetulæ exsuccæ,

Contra argumentum septimum.

effœtæ & exſangues non expetunt libidinem: cum præſertim voluptatem ex inuſitato congreſſu nullã capiant, propter membri frigiditatem. Omnes enim dicunt, virile Diaboli membrum frigidum ſentiri. Sed ne Dæmon quidẽ titillatione incitatur ad venerem, & nec verò coire, nec generare poteſt. Quare imaginarius eſt concubitus, quando ſcilicet per altioris ſomni oppreſſionem deluſæ anus putant ſe libidinem expleſſe. ER. Ego certè nuſquam dixi, Diabolum libidine inſtar hominum tentari: ſed amore ſe captum mentitur, ut in officio ſuos retineat cultores. Non neſcio interim quid de incubis aliqui ex veteribus ſcripſerint: quidque tum Palladius Evagrij diſcipulus, tum Alexand. ab Alexandro lib. de diebus Genialibus de eadem hac re tradiderint. Sufficit mihi communis omnium confeſſio cum, quòd factum dicũt, fieri potuerit, et omninò vero ſimile ſit. Quòd Diabolũ attinet, poteſt corpus aſſumere craſſum & tactile. Poteſt idem movere ſpiritus & ſemen, ut titillatio oriatur. Poteſt igitur

De Incubis et Succubis.

igitur voluptatem amasijs illis suis pare re. Quòd ad ipsas attinet striges, sunt illæ admodum libidinosæ, ut quæ se Diabolo hãc etiam ob causam facilius permittant. Quæ tales non sunt, non æquè promptè in hæc pacta veniũt. Equidem impias, audaces, impudentes, salaces, prorsus esse oportet, quę tantum tamq; horrendum facinus audent. Nec tu negas, impias ferè in hęc Diaboli retia pertrahi. Quam sint autem tales voluptatibus carnis deditæ, nullus nescit. Addit stimulum Diabolus, ut maiore impetu & furore huc ruant. Nec excusat, quod stupidas & effœtas anus vocas. Falsum quippe est, vetulas solum irretiri. Vidi ego plurimas, at tam anum nullam vidi. Qui negat omnis ætatis in hoc fœdus recipi, etiam bis duo quatuor facere inficiari audebit. Deinde quis non novit, plurimas anus vehementius iunioribus quibusdam prurire? Quam multas alioqui honestas anus viduas, hanc ob causam cernimus adolescentibus & iuvenibus robustis nubere? adeoque connubia hæc multo ære emere? Hinc

Striges sunt libidinosæ.

Anus aliæ quando iuuetutis plus pruriunt.

proverbio apud noſtros factus eſt locus,vetulas capras libentius lingere ſales iuvenculis. Si quotidie talia fieri ab his conſpicimus,quæ longè abſunt ab illarum audacia,ſcelere,ac furore, quæq; palàm nec impiæ ſunt, nec malæ, quis dubitet illas immodeſtius, maioreque ardore ad impuritatē ſine rationis fræno,aut infamiæ metu brutorum inſtar ferri? Ergo cum Diabolus & poſſit tale quid facere, ac vetulæ(ſic enim tu plerumque vocas) non tantum aſſenſum præbeant, verum etiam expetant,& in actum deducant,quod ex omnium confeſſione liquet, quid tandem cauſæ eſt, cur non vel hoc nomine ſint cremandæ? Cum bruto coeuntem capitis pœnam luere debere concedis. Das alterū quoque hoc, coitum cum Dæmone etiam acerbius puniendum. At conſtat factum. Quare ergo parci illis debet? Si coniecturæ locum dare velis,non ineptè cogitaveris, Moſen ſive Deum Exod.22.ſtatim poſt Legem de Sagis,alteram illam de concumbente cum beſtia adieciſſe,ut tacitè aliquid huius rei nobis

Lex de Sagis & cum bruto rem habentibus contiguæ ſunt.

bis indicaret. Sic enim habet. Maleficã (ſive Sagam)ne patiaris vivere. Qui cũ beſtia rem habuerit,morte puniatur.
F V R. Sed merum eſt ſomnium, & in ſola imagine conſiſtit, quòd hac ratione oſtendi poterit. Minus videtur accidere poſſe,ut homo fortiſſimus,optimè ratiocinans, omnibus ſenſibus integris abſque læſione utens,ut ne ſuſpiciun cula quidem ſubeſſe videatur melancholiæ,in falſam & vanam iſtam perſuaſionem labatur,ut membrũ virile ſibi ablatum aſſeverantiſſimè affirmet,quàm ut vetula ſomniet ſe cum Dæmone rẽ habere. Cum autem illud fiat,hoc multò magis uſuvenire putandum eſt. E R. Ad hæc multiplex adduci poſſet reſponſio.Primùm non quadrat exemplum, in quo fit comparatio. Sic enim contexi argumentum debuiſſet,ſi vir fortis integris ſenſibus neque melancholia laborans, nec aliter deſipiens, imaginari poteſt ſe cum Diabolo rem veneream exercere,licet huius nihil unquam egerit,poterit hoc idem facilius in fœminã cadere, tu ex diſparatis terminis con-

ſtruis. Nam in viro opinionem amiſſi membri,in muliere imaginationē concubitus, quæ diſparatę res ſunt, proponis.Deinde nos credere iubes, quòd neque noſtra neque patrum noſtrorum ætate creditum,factum,ſcriptum, fuit. Quis enim audivit virum, in quo nulla delirationis aut inſaniæ ſigna animadverterentur, de amiſſa virga cum teſtibus,quę ipſo facto non perdidiſſet,conquerentem? Privati utrisq; multi ſunt, ſed non vi Magici incantamenti, vel in imagine ſola,absque omni deſipientiæ ſpecie. Quid enim Melancholici non imaginari ſolent? An integris ſenſibus ac mente utens, pudendaque explorās nihil horum deprehendet? Retrahi nōnihil & contrahi non nego:ſed couſque contrahi,ut neutra pars promineat, & tum viſui tum tactui appareat,pernego. Quæ ad huius rei confirmationem ex Hippocr. lib.2.Prognoſt. 10.citas,tam nō oſtendunt hoc,quàm non voluit ijs verbis Hipp.monſtrare,Aethiopes albos eſſe.Quæ ex lib.5.Recognit.Clement. profert tuus ille, in ijs libris ſcripta nullibi repe-

Hipp. 2. Progn. 10.

reperiuntur. Vnde colligere potes,quãtum alijs tribuere teſtibus, quos citat, debeas. Cum D.Petrus (ut author ille ſcribit) Ethnicis feſta & ſacrificia ſua ad id inſtituta dicentibus,ut mens curis & laboribus aliquantulũ ſolvatur, reſpondere vellet,ſic ait.Si ob hanc cauſam inventa ſunt,cur in lucis & ſylvis invocãt Dæmones? unde inſani rotatus membrorum ſectiones? verendorum abſciſſiones? unde rabidus furor? cur ſparſis crinibus furijs agitantur fœminæ? unde fremitus & ſtridor dentium? unde cordis & viſcerum mugitus? & omnia illa,quæ vel ſimulata,vel miniſterio Dęmonum compaginata ad terrorem ſtultorum & rudium proferuntur? An in his Clementis verbis dicitur aliquos imaginatos pudenda ſibi ablata,quæ tamen verè ablata non fuerint? Ego ſanè nihil tale deprehendo. Meminit ſectionis membrorum & amputationis pudendorum: nihil de hac imaginatione affirmat. F V R. Dicit ſimulata fuiſſe. E R. Primùm oſtendi nunquam poterit,eum voluiſſe dicere, gyros illos, ſe-

Refutatio eorum, q̃ ex Clemente falsò citantur.

ctiones membrorum & verendorum, atque alia deinceps numerata, ſimulata fuiſſe. Præter hæc dicit alia quædam ſimulata (vel etiam facta) fuiſſe ad terrendos ſimplices. Quòd ſi ficta fuiſſent omnia, nihil probaviſſet Petrus, q̃ oſtẽdere voluit animum nõ laxari & ſolvi curis, & rebus talib. ſed magis occupari. Qui porrò in veterum lectione verſatus neſcit, in Cybeles, ac Bacchi ſolennitatibus factitata talia fuiſſe? His adde quòd ne ſomniavit quidem Clemens, iſtos putaviſſe verenda ſibi ablata, quæ non reſecuiſſent ipſi, vel ab alijs amputata ſenſiſſent ac ſcirent. Non ſcribitur etiam, reſtituta deinde fuiſſe. Quomodo defenſurus eſſes, ſi accidiſſet illiuſmodi quippiam, nullo tales inſaniæ genere laborauiſſe? ſed quid eſt verbis opus? Antecedens ratiocinationis tuæ, ſi ex Hipp. & Clemente probatũ velis, nihil niſi ſomniũ eſt. Quare nec antecedens nec cõſequens, nec cõſequentia argumẽti, ut in ſcholis loquuntur, valet. Sed eſto, ſcripſerit illud (quod dictũ à te fuit) author illorũ librorũ (Quos Clementis illius, qui

Quantum fidei ſit tribuẽdum Itinerario D. Petri.

Apo-

Apoſtolis notus fuit,genuinos minimé que adulterinos eſſe nemo ſapiẽs dixerit)an propterea credendũ cenſes? Epiphanius certè,& Ruf. in Apol. origenis, hos ipſos libros (qui Itinerarij nomine inſcripti etiã fuerũt,quia Apoſt.Petri peregrinationes continent) errorib. refertos tradunt.Quęſo te,annon,quę de parentib. & fratribus in eis recitat,fabulæ potius,quã veritatis ſimilitudinẽ obtinent? Sic certè viſum eſt doctis omnib. Taceo,quòd ex epiſtolis illę, quæ ex Itinerario q̃dam tranſcripta habẽt,ob hãc ipſam cauſam veterib. ſuſpectę fuerunt. Scripſit etiã Dialogus inter D. Petrũ & Appionẽ habitos, quos Euſeb.planè reijcit.Quid de Conſtitutionib.Apoſtolor. ſit ſentiendũ,nullus eſt hodie Theolog⁹, q̃ neſciat. Huic ergo authori (cui ꝑbabilia ſcribẽti nemo temere putet credẽdũ) quis fidẽ habeat impoſſibilia narrãti?Dicimus vulgo ablata alicui pudẽda, quoties usũ eorũ amiſit,ſive ob reſolutionẽ, ſive ob retractionemcõtigerit. Nec malè ſic loquimur.Oculusenim tãtiſper recte vocatur,dũ viſionis eſt inſtrumentũ.

Quomodo pudẽda dicantur ablata.

Hoc usu cum privatus est,non magis oculus dicitur,quàm pictus oculus aut lapideus. Etenim opere & potentia definiuntur instrumēta corporis,cuius gratia unumquodque factum est: ut cum Gal. tum Arist. docuit. Esto igitur putarit aliquis non delirans, se his membris verè privatum, licet verum non fuerit. Et Saga aliqua per somnium duntaxat cum Dæmone rem habuerit: an ob id vel par est in utroque peccatum? vel nulla strix Dæmonis congressum passa est? Neutrum ex antegressis efficitur. Nam qui spoliatur Magico incantamēto vel membris illis, vel viribus eorum, dolet sibi accidisse, nec postulavit id à Dæmone. At Sagæ coitione illa gaudēt, eam expetunt, & virtute pactionis hoc sibi Satanam debere putant. Est igitur hoc capitale,nō illsid,cum nulla pactio Diabolica interveniat. Deinde quo medio condudetur,quia una aliqua in imagine duntaxat corpus miscuerit cum Dæmone, nullam verè opus hoc peragere conatam? Quòd omnes fateantur scelus,& unaquæque proprium suū ama-

amaſium nominet ac deſcribat, ipſe affirmas. An omnes falſa hac imagine per ſomnum deceptas dicemus? At refellent ipſæmet Sagæ hanc noſtrã opinionem: dum vigilantes, & in campis facinus ſe perpetraviſſe aſſerunt: idemque factum alij quoque probant. Solent enim ſæpe ex convivijs ſurgere, & è choreis paulum ſecedere, ac re peracta ad ſocias redire. Ratio ergo tua, ſi maximè antecedens tibi demus, hoc ſolum oſtẽdit, fieri poſſe, ut infelices illæ ſæpius viris demententur, ut eſſe credant, quod non eſt: quod nos certè nunquam negavimus. Hoc inficiamur, omnes hac in parte ſic falli, ut nunquã ipſo facto ſpurcitiem hanc vigilantes peragere cũ Diabolo aggreſſæ ſint. Iam cum nec antecedens verum ſit, quid de toto tuo argumento dicetur? FVR. Melancholicũ delirium eſſe affirmabo. ER. Idem, quod antea dixi, ipſe quoque repetam, nullum eius indicium apparere. Si, licet nulla ſeſe nota prodat, nihilominus adeſſe vel adfuiſſe contendas, & ea ratione pro excuſatis habeas, quo, quæſo te,

iure, aut qua lege alios ſceleratos punies? FVR. Quia prudentes perpetrarunt, de quib. accuſati fuerũt. ER. Quid ſi ex Melancholia ſe feciſſe affirment? FVR. Nullo indicio eos inſaniiſſe demonſtrari potuit. ER. Cur non eadem hæc ratio in Sagis locũ habeat? Equidẽ nec ante nec poſt factũ, nec in ipſo facto, plerumq; vel ſuſpiciunculã reperias mẽtis inſanię: ut excuſari ob eã cauſam poſſint, & impunè flagitioſè egiſſe debeãt. Deinde ſi melancholia laborant, quî fit, quòd inter ſe omnes tot iam ſeculis etiã diverſiſſimis locis captę perpetuò conſenſerunt? Ne fingere quidẽ licet hic aliquid (ſi in ipſa re nihil eſt, quam imago aut phãtaſma ſive ſomniũ) quod reſpondeas. Melãcholici planè incredibilia ſibi perſuadẽt. Sed vix omnibus ſeculis duo ſunt reperti, qui idẽ imaginati fuerint. Ex quo apertè perſpicitur, falſiſſimum eſſe quod dicitur, ſtriges melancholico ſucco obrutas narrare imaginationes tantùm & fabulas. Non enim poſſet inter eas tantus eſſe conſenſus: nõ magis, inquam, eadem cogitarent, dicerent, facerent,

Nunquam duo Melancholici idẽ imaginati videntur.

cerent,quàm ſomniantes.Profectò Diabolus vix,imò ne vix quidem, poſſet eadem omnium phantaſijs viſa imprimere,ſeu imagines eaſdem in omnibus fabricare & fingere.Non enim ſpiritus omnium æquè apti ſunt ad recipiendum quælibet phantaſmata. Quocirca cum illiuſmodi concubitus tuo etiam teſtimonio capitalis ſit,atrocioreq;pœna in tales animadvertendum nobiſcum iudices, quàm in alteros, qui cum brutis miſcētur,cōfiteri omnino cogeris, nullam eis iniuriam fieri, cum legitimè interficiuntur: nec peccare Magiſtratus, qui hac in parte ſententiam Divinam exſequuntur. FVR. Vnum adhuc reſtat. Nihil enim ad illam obiectionem reſpondiſti,quę obſeſſas à Diabolo affirmat,& ob eam cauſam occidi iuſtè negat. ER. Ad hanc & alias omnes in Antiparacelſicis iam dudum reſpondi. Sed quid opus eſt reſpondere ad ſumptiones apertè falſas,quas prudens nullus ſit probaturus? quasque ipſa rerum inſpectio evidentiaque refellit? Equidem obſeſſi crudeliter agitantur, *Saga non ſunt obſeſſæ.*

affliguntur miſerabiliter, diſcerpuntur, ſternuntur, præcipitantur, torquentur: quorum omnium nihil patiuntur pleræque ſtriges. Exempla, quæ ex ſanctis libris citata legiſti, ſatis hoc probāt, ut verba hic fundere, actum ſit agere.

Deinde obſeſſi non conſtant mente, aut ea ſaltem uti non poſſunt paroxyſmorum tempore. Morbis enim excruciantur ita gravibus & acerbis, ut in exacerbationibus mente non videantur conſtare. Contrarium accidit in Strigibus, quæ & proſpera valetudine utuntur, & nullum ſignum oblæſæ mentis oſtendunt. Sed nec peregrino idiomate aliquando inſtar obſeſſorum loquuntur. Quid quòd obſeſſi, cum intervalla dilucida habent, deprecantur cum gemitu & dolore maximo, ſi quod dixerunt aut fecerunt non rectè, nec conſenſum præbuiſſe Dæmoni lingua membriſque eorum ipſis invitis utenti: Sagæ tantum abeſt, ut pœnitere ſe ſcelerum oſtendant, ut maximè doleant, ſi quod facere optabant, perficere non potuerint. Quintò ſolent iactitare ſtriges mirabilium

lium rerum peritiam,& neſcio quam edendi miracula ſcientiam: quorum obſeſſi nihil ſibi arrogant. Sed nec pacti alicuius contracti cum Diabolo meminere unquam obſeſſi: nec delectati aliquando fuerunt Dæmonis præſentia: ſed longiſſimè à ſe abeſſe in perpetuum ore & corde petunt. Sagæ contrà amaſios ſuos adeſſe lætantur, abſentes advocant, tardantes urgent, adveniētes cum plauſu ſuſcipiunt: & interrogatæ pactas ſe fuiſſe uno ore omnes confitentur. Denique vix ullæ Sagę obſeſſas ſe fatentur, cum verè obſeſſi omnes tempore quietis hanc unam rem præcipuè doleant, lugeant, deplorēt. FVR. Quî poſſet tantum in eas ſcelus & tanta impietas cadere, ſi non poſſideret mētem earum Diabolus? ER. De obſeſſis loquebar, uti omnes cum ſacris literis loqui ſolent: cum ſcilicet corpus occupavit Satan,& pro arbitrio ſuo ferè gubernat, agitat, equitat. Cum mentem ſolam hactenus obſidet, ut ad flagitia impellat, non excuſatur qui ſic eſt obſeſſus, niſi omnes ſceleroſos abſolvendos ſtatuas.

FVR. Dicam ingenuè quod ſentio,cũ de principio legi librum,putavi aliquid in eo eſſe ſolidi.Vt ſic putarem,duo me permoverunt.Primùm eſt,quòd vir excellenter tum doctus eſt,tum prudens & pius.Alterum,quòd à te rogatum ſciebam,ut,ſi quid contra ſcribere decreviſſet,firmioribus id argumẽtis præſtaret. Credidi igitur, eũ re diligentiſſimè perpenſa melioribus rationibus nixum noſtram ſententiam oppugnare auſum eſſe.At res ipſa clarè docet, eum novi nihil attuliſſe, ſed priora repetiviſſe. E R. Sic habet res.ſi verum eſſet, quod ubiq; & ferè ſolum in hac cauſa inculcat, Lamias propter occupatam falſis imaginibus phantaſiam veras non admittere (ita profectò ſpeculum colore certo tinctum, non recipit colores omnes: ſed ingens eſt nihilominus diſcrimen inter ſpeculum & phantaſiam) probabiliter cogitaremus. Simile quiddam, ornatiſſimo & clariſſimo huic viro uſuvenire. Quia enim miſeratione infeliciũ fœminarum motus phantaſiæ hoc penitus impreſſit,iniuriam eis fieri. (Nec falſus

falsus est prorsus: Nam & multæ innocentes,quia à nocentibus indicatę sunt, occiduntur:& nocentes æquo atrocius excarnificantur.)non facilè deinceps veris rationibus locum dare potuit. Verũ ut de ægris & melancholicis affirmari hoc aliquatenus potest,ita in sanis absolutè verum est. Quicquid sit,rectè à te dictum est,firmiora & meliora eũ nunc non attulisse: quòd mihi vehementer doleret,si inveniri certius aliquid posset.Mori enim malim, quàm in re tanta sciens & prudens errare : quoniam error talis impietate summa non caret. Faxit unigenitus & æternus æterni Dei patris filius,Dominus noster Iesus Christus,ut unum in ipso omnes sentiamus, affectibusque positis in unam veritatem animi oculos defixos habeamus. Amen. Cal.Iulij anno.77.